

MUNICIPIUL CHIȘINĂU
CONSILIUL COMUNAL GRĂȚIEȘTI
PRIMĂRIA COMUNEI GRĂȚIEȘTI

Proiect

DECIZIE

nr. _/_

din _____ 2026

com. Grățiești

„Cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare socio-economică a comunei Grățiești pentru perioada 2026-2030”

Consiliul comunal Grățiești, întrunit în ședința _____ din data de _____.2026;
Examinând:

- proiectul *Strategiei de dezvoltare socio-economică a comunei Grățiești pentru perioada 2026-2030*, elaborată în cadrul proiectului „Grățiești – o comunitate modernă, democratică, transparentă și responsabilă”, implementat de AO ”Generația Mea”, în parteneriat cu Primăria com. Grățiești și People in Need Moldova, în cadrul proiectului „INSPIRĂ Moldova”, finanțat de Uniunea Europeană;

- avizul Comisiei activități socio-culturale, turism, culte, drept și disciplină din 12.02.2026;

- procesul-verbal al consultărilor publice din 08.02.2026.

Având drept scop aprobarea unui instrument de politici publice compatibil cu năzuințele colectivității din comuna Grățiești, identificarea priorităților, obiectivelor și sarcinilor primordiale de dezvoltare socio-economică a satelor Grățiești și Hulboaca, valorificarea eficientă a potențialului local, mobilizarea factorilor de creștere și a resurselor disponibile, precum și asigurarea implementării graduale și sistemice a măsurilor necesare conform planului de acțiuni trasat, corelate cu necesitățile comunității locale.

În corespundere cu prevederile art. art. 5-8, 53-56, 117-137 din Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2019, art. 8, art. 14 alin. (2) lit. p) din Legea privind administrația publică locală nr. 436/2006, Consiliul comunal Grățiești,

DECIDE :

1. Se aprobă *Strategia de dezvoltare socio-economică a comunei Grățiești pentru perioada 2026-2030*, conform anexei nr. 1.

2. Primarul comunei Grățiești, dna Caraman Olga, va organiza măsurile de implementare și realizare a obiectivelor *Strategiei de dezvoltare socio-economică a*

comunei Grătiești pentru perioada 2026-2030 și a Planului de acțiuni parte componentă a acesteia.

3. Secretarul Consiliului comunal Grătiești va asigura publicarea pe pagina web a Primăriei comunei Grătiești a *Strategiei de dezvoltare socio-economică a comunei Grătiești pentru perioada 2026-2030*, precum și colectarea propunerilor și recomandărilor ulterioare de actualizare a Strategiei în cauză, cu prezentarea acestora Consiliului comunal Grătiești spre examinare și aprobare.

4. Prezenta decizie se comunică:

- Oficiului teritorial Chișinău al Cancelariei de Stat;
- Primarului comunei Grătiești;
- Un exemplar la dosarul ședinței.

5. Prezenta decizie poate fi contestată la Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani (mun. Chișinău, str. Kiev, nr. 3) în termen de 30 de zile de la comunicare, potrivit prevederilor Codului administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018.

Președinte al ședinței

Contrasemnează:

***Secretar al Consiliului
comunal Grătiești***

Harabari Andriana

REZULTATUL VOTĂRII :

Pentru –

Împotrivă –

S-au abținut –

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO- ECONOMICĂ A COMUNEI GRĂTIEȘTI 2026-2030

*Aprobată prin Decizia
Consiliului Comunal al
comunei Grătiești*

*Nr. _____ din
_____ 2026*

Primar: Olga CARAMAN

Cuprins:

LISTA FIGURILOR	2
LISTA TABELELOR	2
ABREVIERI ȘI ACRONIME	3
INTRODUCERE	4
1 PROCESUL DE ELABORARE A STRATEGIEI	5
2 DATE GENERALE DESPRE COMUNITATE	8
2.1 AȘEZAREA FIZICO-GEOGRAFICĂ	8
2.2 DATE GENERALE	8
3 ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ ȘI SOCIETATEA CIVILĂ	12
3.1 CONSILIUL LOCAL	12
3.2 PRIMĂRIA	13
3.3 SECTORUL ASOCIATIV.....	14
4 POPULAȚIA ȘI FORȚA DE MUNCĂ	14
5 ECONOMIA LOCALĂ	18
5.1 AGRICULTURA	18
5.2 POTENȚIALUL DE AFACERI	20
6 UTILITĂȚI PUBLICE	21
6.1 FONDUL LOCATIV	21
6.2 REȚEAUA DE APĂ POTABILĂ ȘI CANALIZARE	22
6.3 RESURSE ENERGETICE	24
6.4 TRANSPORT ȘI COMUNICAȚII	24
7 SERVICIILE PUBLICE	26
7.1 ÎNVĂȚĂMÂNT	26
7.2 SĂNĂTATE	30
7.3 CULTURA.....	31
7.4 SITUAȚIA CRIMINOGENĂ	34
8 FINANȚELE PUBLICE LOCALE	34
9 MEDIUL AMBIANT	36
9.1 RESURSELE NATURALE	36
9.2 FACTORI DE POLUARE A MEDIULUI	36
10 ANALIZA SWOT	37
11 STRATEGIA DE DEZVOLTARE	40
11.1 VIZIUNEA	40
11.2 OBIECTIVE STRATEGICE	40
11.3 PROGRAME DE DEZVOLTARE	41
12 BUGETUL SDSE	42
13 PLANUL DE ACȚIUNI	43
13.1 OS 1. CONSOLIDAREA ȘI STIMULAREA DEZVOLTĂRII ECONOMIEI LOCALE.....	43
13.2 OS 2. ÎMBUNĂTĂȚIREA ȘI DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII SOCIALE	45
13.3 OS 3. CREȘTEREA CALITĂȚII PRESTĂRII SERVICIILOR SOCIALE	49
13.4 OS 4. PĂSTRAREA ȘI AMELIORAREA STĂRII MEDIULUI AMBIANT.....	51
14 PLANUL DE IMPLEMENTARE	54
15 STRATEGIA DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE	57
16 IMPACTUL IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI	60
17 ANEXE	62
ANEXA 1. PLANUL ANUAL DE ACTIVITATE.....	62
ANEXA 2. LISTA DE VERIFICARE PENTRU MONITORIZARE.....	62
ANEXA 3. LISTA DE EVALUARE PENTRU EVALUAREA ANUALĂ	63
ANEXA 4. STRUCTURA RAPORTULUI ANUAL DE EVALUARE.....	63
ANEXA 5. STRUCTURA RAPORTULUI FINAL DE EVALUARE	64
ANEXA 6. ROLURILE ACTORILOR LOCALI ÎN IMPELEMENTAREA STRATEGIEI	65

Lista figurilor

Figura 1. Dinamica populației cu reședință obișnuită din com. Grătiești, 2020-2024	9
Figura 2. Dinamica populației cu reședință obișnuită din com. Grătiești pe grupe majore de vârstă, 2020-2024, persoane	10
Figura 3. Structura populației cu reședință obișnuită din com. Grătiești pe grupe majore de vârstă, 2020-2024, persoane	11
Figura 4. Structura consiliului local al comunei Grătiești	13
Figura 5. Structura populației com. Grătiești după etnie, %, 2024	16
Figura 6. Structura populației com. Grătiești după limba maternă declarată, %, 2024	16
Figura 7. Structura populației com. Grătiești după limba vorbită de obicei, %, 2024	17
Figura 8. Dinamica numărului de gospodării în com. Grătiești, 2020-2025	18
Figura 9. Structura terenurilor agricole din comuna Grătiești la 01.01.2025, ha, %	19
Figura 10. Structura populației din comuna Grătiești după religia declarată, persoane, 2024	32
Figura 11. Dinamica infracțiunilor din comuna Grătiești, 2020-2025	34

Lista tabelelor

Tabel 1. Statele de personal ale Aparatului Primarului com. Grătiești pentru anul 2026	13
Tabel 2. Sporul natural al populației com. Grătiești în cifre absolute, 2020-2025, persoane	15
Tabel 3. Dinamica căsătoriilor și divorțurilor în s. Grătiești, 2020-2025	15
Tabel 4. Nivelul educațional al populației de 10 ani și peste în comuna Grătiești, 2024, persoane, %	17
Tabel 5. Numărul total al gospodăriilor și mărimea acestora în comuna Grătiești	18
Tabel 6. Șeptelul animalelor din comuna Grătiești, capete, familii, %	19
Tabel 7. Numărul și tipul întreprinderilor înregistrate în com. Grătiești, la 13.10.2025	20
Tabel 8. Dinamica dotării fondului locativ din comuna Grătiești, 2020-2024	22
Tabel 9. Lungimea apeductelor și rețelelor publice de distribuție a apei din com. Grătiești, 2020-2024, km	22
Tabel 10. Lungimea rețelelor publice de canalizare din com. Grătiești, 2020-2024, km	23
Tabel 11. Dinamica volumului de ape uzate evacuate în sistemul public de canalizare, 2020-2024, mii m3	24
Tabel 12. Dinamica lucrărilor de reparație a drumurilor în comuna Grătiești, 2020-2025, km	25
Tabel 13. Instituțiile preșcolare din comună Grătiești, 2020-2025	26
Tabel 14. Dinamica indicatorilor de bază ai IP Liceului Teoretic ”Grătiești”, 2020-2025	28
Tabel 15. Dinamica indicatorilor de bază ai CE Hulboaca, 2020-2025	29
Tabel 16. Dinamica indicatorilor de bază ai Școlii de Arte din com. Grătiești, 2020-2025	29
Tabel 17. Instituțiile medicale din comuna Grătiești și asigurarea lor cu personal, 2020-2025	30
Tabel 18. Dinamica morbidității populației din comuna Grătiești, 2020-2025, persoane, %	31
Tabel 19. Asigurarea cu personal și fond de carte a bibliotecilor din comuna Grătiești, 2025	33
Tabel 20. Dinamica veniturilor și cheltuielilor com. Grătiești, 2020-2025, mii lei	35
Tabel 21. Bugetul planului de acțiuni și numărul de programe de dezvoltare, 2026-2030	42
Tabel 22. Potențiale riscuri și acțiuni de gestionare	56

Abrevieri și acronime

AGȚ	Asociație de Gospodării Țărănești
AO	Asociație obștească
APC	Administrația Publică Centrală
APL	Administrația Publică Locală
BNS	Biroul Național de Statistică
CE	Complex educațional
CIS	Comisia pentru implementarea Strategiei
Com.	Comuna
CUB	Partidului Coaliția pentru Unitate și Bunăstare
DEX	Dicționarul explicativ al limbii române
etc.	Etcetera
GȚ	Gospodărie Țărănească
ha	hectare
IP	Instituție Publică
ÎI	Întreprindere individuală
km	kilometri
km²	kilometri pătrați
m.	metri
m³	metri cubi
MAN	Mișcarea Alternativă Națională
MEC	Ministerul Educației și Cercetării
mil.	milioane
mun.	municipiu
Nr.	numărul
ODA	Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenorialului
OMF	Oficiul Medicilor de Familie
ONG	Organizație non guvernamentală
or.	oraș
OS	Obiectiv strategic
PAS	Partidul Acțiune și Solidaritate
PD	Program de dezvoltare
PLDM	Partidul Liberal Democrat din Moldova
PPDA	Partidul Platforma Demnitate și Adevăr
RM	Republica Moldova
RPL	Recensământul persoanelor și a locuințelor
s.	sat
SA	Societate pe acțiuni
SDSE	Strategia de dezvoltare socio-economică
sect.	sector
SIDA	Sindromul Imunodeficienței Dobândite
SRL	Societate cu răspundere limitată
str.	strada
SWOT	Analiza avantajelor, dezavantajelor, riscurilor și oportunităților
TV	Televiziune

Introducere

Strategia de Dezvoltare Socio – Economică (în continuare SDSE) este documentul de bază al autorității publice locale, care completează sistemul planificării strategice la nivel local. Acest document a fost elaborat în conformitate cu HG 386/2020 din 17.06.2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice.

Strategia de Dezvoltare Socio - Economică a comunei Grătiești din municipiul Chișinău reprezintă un ansamblu de acțiuni corelate și orientate spre continua dezvoltare a comunei în următorii 5 ani, care vor contribui la îndeplinirea obiectivelor stabilite la nivel local, raional și național. Strategia este documentul de identitate al primăriei, documentul central de la care derivă toate acțiunile autorităților pe parcursul următorilor ani, și, ca urmare, reprezintă atât un instrument de planificare a politicilor la nivelul autorităților, cât și un instrument de management și comunicare pentru acestea.

Scopul elaborării prezentei Strategii este îmbunătățirea condițiilor social-economice de trai a populației comunei Grătiești și facilitarea dezvoltării ascendente durabile a comunei prin crearea unui echilibru între activitățile de interes public, economic, social, ecologic și cultural. Atingerea acestui scop va conduce la: reducerea decalajului între comună și oraș, modernizarea infrastructurii, reducerea emigrării populației, atragerea forței de muncă calificate, susținerea diversificării și modernizării economiei rurale, asigurarea accesibilității la o varietate de servicii sociale calitative, valorificarea potențialului turistic rural, managementul efectiv al resurselor naturale și al deșeurilor.

Conținutul Strategiei este sistematizat și prezentat prin intermediul a 14 capitole în modul următor:

1. Capitolul I. Procesul de elaborare a Strategiei. În cadrul acestui capitol este expus procesul care a fost parcurs de echipa formată.
2. Capitolul II. Date generale despre comunitate, în care se descriu datele generale despre așezarea fizico-geografică, și alte aspecte ale comunei.
3. Capitolul III. Administrația publică locală și societatea civilă, unde sunt prezentate aspectele ce țin de activitatea primăriei, a consiliul local și a sectorului asociativ din comuna Grătiești.
4. Capitolul IV. Populația și forța de muncă, în cadrul căruia se face o analiză a proceselor demografice din comună, și a structurii populației din comună după criteriile etnice, lingvistice și educaționale.
5. Capitolul V. Economia locală care analizează potențialul economic și de dezvoltarea a afacerilor din comună
6. În Capitolul VI se face o analiză a utilităților publice din comună cum ar fi fondul locativ, rețeaua de apă potabilă și canalizare, resursele energetice și rețeaua de transport și comunicații din comună.

7. Capitolul VII. Serviciile publice, precum învățământul, serviciile de sănătate, cultura, dar și situația criminogenă din comună sunt analizate.
8. Capitolul VIII. Finanțele publice locale, unde se face o analiză a principalelor surse de venituri în bugetul comunei Grătiești.
9. Capitolul IX. Mediul ambiant, unde se descriu principalele resurse naturale ale comunei Grătiești precum și factorii majori de poluare a mediului din comună.
10. Capitolul X. Analiza SWOT. În acest capitol sunt prezentate punctele tari și slabe ale comunei.
11. Capitolul XI. Cadrul general al Strategiei. Este capitolul în care sunt expuse misiunea, viziunea, și detalierea obiectivelor strategice stabilite, care constituie fundamentul planului de acțiuni.
12. Capitolul XII. Bugetul. În acest capitol este prezentat bugetul estimat pentru implementarea Strategiei, repartizat pe obiective strategice și programe.
13. Capitolul XIII. Planul de acțiuni, care este unul din cele mai consistente capitole care formează tabloul de bord al acestei Strategii, datorită faptului că sunt prezentate detaliat obiectivele specifice, programele, acțiunile, sursele de finanțare și responsabilii de implementarea acțiunilor prevăzute în Strategie.
14. Capitolele XIV-XVI. Implementarea și monitorizarea Strategiei, care prevede etapele de implementare și monitorizare a Strategiei, precum și impactul implementării Strategiei.

Totodată, SDSE ține să pună accent pe responsabilitatea primăriei și a Consiliului Local al comunei Grătiești față de implementarea planului de acțiuni, care se efectuează prin intermediul planurilor anuale de activitate ale primăriei, ce vor prevedea măsuri concrete de realizare a Strategiei, constituind astfel și un instrument de monitorizare și evaluare a acesteia. Periodic, planul de acțiuni necesită să fie revizuit, ținându-se cont de evoluția macroeconomică la nivel național, starea economiei la nivel raional și local, precum și de opiniile comunității locale cu privire la implementarea lui

1 Procesul de elaborare a Strategiei

Principii ale procesului de Planificare

Procesul de planificare strategică a fost fundamentat pe următorul set de principii necesare pentru dezvoltare socio-economică locală:

1. Încredere și respect;
2. Împreună suntem mai puternici;
3. Dezvoltare locală durabilă și integrată;
4. Dezvoltare locală echitabilă pentru fiecare.

Procesul de Planificare strategică

SDSE a comunei Grătiești pentru anii 2026-2030 a fost elaborată într-un mod participativ, conform metodologiei și cadrului legal existent în acest domeniu. Strategia dată este un document de politică publică, care va ghida acțiunile administrației publice locale, în următorii 5 ani, în vederea asigurării unui proces continuu și coerent de dezvoltare a comunei.

Procesul de planificare strategică are drept scop definirea reperelor strategice de dezvoltare a comunei pe o perioadă de 5 ani. Una dintre activitățile-cheie în inițierea procesului de planificare strategică este identificarea resurselor și problemelor locale, care pot fi văzute și ca oportunități de dezvoltare a comunei în viitorul apropiat.

Etapele metodologice principale ale procesului de planificare strategică au fost următoarele:

- Pregătirea și colectarea informație și datelor despre comună;
- Analiza situației existente;
- Stabilirea valorilor, viziunii și misiunii;
- Identificarea, formularea și prioritizarea scopurilor și obiectivelor;
- Elaborarea planului de acțiuni;
- Aprobarea SDSE de către consiliul comunal.

La etapa post aprobare are loc implementarea SDSE cu demararea altor procese concomitente precum monitorizarea și evaluarea implementării acesteia.

Considerând faptul că acest document va servi drept instrument de management, unul din elementele cheie al Strategiei este Planul de acțiuni, deoarece acesta reprezintă fundamentul pentru elaborarea planurilor anuale de activități la nivelul autorității publice locale.

Sunt câteva lucruri care trebuie să fie asigurate în procesul de elaborare, chiar dacă acestea vor fi intens utilizate abia la etapa de monitorizare și evaluare a implementării SDSE. Primul aspect este formularea corectă, și în conformitate cu realitatea și necesitățile comunei, a obiectivelor strategice și a programelor de dezvoltare. Al doilea aspect este identificarea, stabilirea și estimarea indicatorilor optimi relevanți pentru obiectivele formulate. Importanța indicatorilor constă în faptul că aceștia arată cum rezultatele scontate vor fi măsurate, și până la ce nivel aceste rezultate estimate au fost atinse. Respectiv, în cadrul monitorizării și evaluării se estimează în ce măsură ținta obiectivului a fost atinsă comparativ cu angajamentul autorității responsabile de implementare a SDSE, considerând desigur punctul "zero" de pornire.

Formarea grupului de lucru

Echipa de lucru pentru exercițiul de planificare strategică a comunei Grătiești, municipiul Chișinău a fost formată din membri ai comunității locale investiți cu încredere pentru a reprezenta și a transmite problemele, necesitățile și soluțiile identificate de locuitori, cu scopul de îmbunătățire a calității vieții și dezvoltării durabile în comună. Membrii echipei

au fost selectați astfel încât să fie acoperite toate domeniile SDSE. Astfel grupul de lucru a fost format în următoarea componență :

Liderul echipei. Rol de conducere a fost asumat de primarul comunei Grătiești, doamna Olga Caraman.

Coordonatorul de proces. Rolul de consultant a fost asumat de către ONG-ul "Generația Mea" în persoana doamnei Maria Boico și a domnului Anatolie Ignat în calitate de expert în domeniu.

Participanți activi ai procesului de elaborare a SDSE au fost:

Boeștean Constantin	- Viceprimarul comunei Grătiești
Balan Ana	- Contabilul-șef al primăriei Grătiești
Bargan Rodica	- Director interimar la Grădinița de copii nr. 1, Grătiești
Braghiș Isae	- Lider AGȚ
Chiu Mihaela	- Director interimar al Școlii de Arte din Grătiești
Corina Balțatu	- Asistent social
Doroș Ana	- Secretar referent la Primărie
Duca Constantin	- Medic - șef la Centrul de sănătate din Grătiești
Harabari Andriana	- Secretarul Consiliului comunal Grătiești
Olaru Evelina	- Director "Complexul educațional Hulboaca"
Popa Maria	- Șefa bibliotecii publice din s. Hulboaca
Prohor Inga	- Director IP Liceul Teoretic "Grătiești"
Romanenco Maria	- Director interimar grădinița de copii nr. 2, Hulboaca
Slobozeanu-Zavtonii Natalia	- Șefa bibliotecii publice din s.Grătiești

Desfășurarea întâlnirilor de tip focus-grup

Procesul de planificare strategică este un proces participativ, cu scopul de a se asigura comunicarea atât pe verticală respectând principiile de jos în sus și de sus în jos, cât și pe orizontală cu scopul de a asigura funcționalitatea și cooperarea între membrii comunității. În acest scop au fost efectuate un șir de întâlniri de tip focus-grup cu diverse grupuri sociale din comună. Pe data de 15 octombrie, 2025 a avut loc întâlnirea cu reprezentanții tineretului din comună. Pe data de 8 noiembrie, 2025 a avut loc întâlnirea cu reprezentanții persoanelor în etate. În ziua de 10 noiembrie, 2025 a avut loc întâlnirea cu agenții economici și cu reprezentanții cultelor religioase din comună, iar 11, 12 și 13 noiembrie a avut loc întâlnirile cu reprezentanții ONG-urilor, pedagogilor și cu consilierii locali, respectiv.

Astfel s-a ținut cont la maxim de stratificarea socio-economică și demografică a populației comunei Grătiești.

Sursele de date

Datele pentru analiza diagnostică au fost colectate doar din surse oficiale precum site-urile oficiale ale BNS, Ministerului de Economie, Ministerului de Finanțe, precum și de pe alte site-uri oficiale. După colectarea tuturor datelor acestea au fost analizate și prezentate grupului de lucru spre discutare. Analiza diagnostic a localității a fost discutată și în cadrul dezbaterii publice din, 16 noiembrie 2025.

În baza concluziilor și analizei SWOT formulate în compartimentul Analiza diagnostic au fost elaborate viziunea strategiei, și planul de acțiuni.

Planul de acțiuni a fost discutat în cadrul grupului de lucru și prezentat în cadrul dezbaterii publice din, 21 decembrie 2025.

2 Date generale despre comunitate

2.1 Așezarea fizico-geografică

Denumirea comunei:	Grătiești
Poziția geografică:	comuna Grătiești este situată în Podișul Moldovei Centrale la o distanță de 2,5 km de municipiul Chișinău.
Componența administrativ-teritorială:	în componența comunei Grătiești intră satele Grătiești și Hulboaca.
Suprafața totală:	2833 ha
Numărul de locuitori:	7299 (conform recensământului din 2024)
Densitatea populației:	257 locuitori/km ²
Rețeaua stradală:	32 străzi în Hulboaca și 76 străzi în Grătiești cu lungimea totală de peste 60 km din care 11 km sunt drumuri internaționale
Adresa juridică:	72, str. Ștefan cel Mare, s. Grătiești, sect. Râșcani, mun. Chișinău, Republica Moldova, MD-2093, tel.: + (373 2) 45 12 31
Primarul comunei:	Olga Caraman

2.2 Date generale

Comuna Grătiești este amplasată în suburbia municipiului Chișinău și profită de anumite avantaje oferite de apropierea sa de capitala republicii în ceea ce privește utilizarea infrastructurii de transport, a piețelor de desfacere, precum și de alte avantaje ce rezultă din accesibilitatea la serviciile prestate de municipalitate.

Totodată, apropierea de or. Chișinău, nu întotdeauna influențează pozitiv dezvoltarea infrastructurii locale de prestare a serviciilor.

Comuna Grătiești este alcătuită din două sate și anume s. Grătiești și s. Hulboaca. Denumirea satului Grătiești provine de la numele unuia din primii locuitori, care s-a stabilit cu

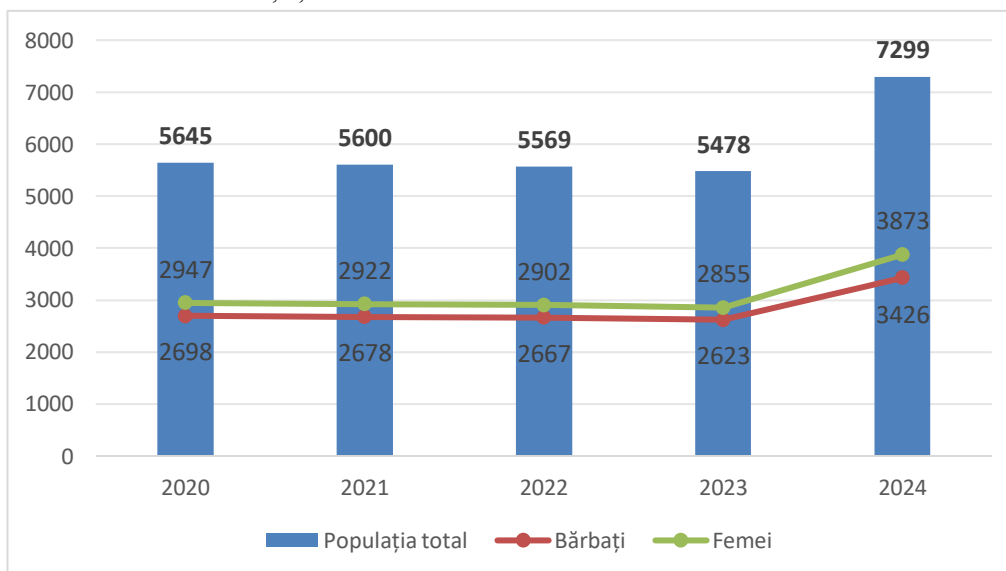
traul pe aceste locuri – Ștefan Gratie. Conform datelor istorice, satul Grătiești este atestat documentar în anul 1748. Inițial satul Grătiești se numea Hulboaca Nouă.

Satul Hulboaca este mai vechi, fiind atestat documentar deja în anul 1660. Denumirea satului are rădăcini slavone și înseamnă conform DEX ”apă adâncă între maluri rezezi”, fapt ce relatează că satul este situat într-o vale.

Potrivit datelor RPL 2024 în comuna Grătiești locuiesc 7299 de persoane, din care circa 75% în s. Grătiești și circa 25% în s. Hulboaca.

Conform datelor BNS populația comunei denotă o tendință stabilă de creștere, în special în ultimii ani. Astfel, în perioada 2020-2024 numărul populației a crescut de la 5645 persoane la 7299 persoane sau cu cca 29%. Numărul bărbaților în această perioadă a crescut cu 27%, de la 2698 la 3426 persoane, pe când cel al femeilor a crescut cu 31%, de la 2947 la 3873 persoane (vezi figura 1).

Conform datelor Recensământului Populației și Locuințelor din 2024, bărbații constituiau 43% din populația comunei și femeile 53%, comparativ cu anul 2020 când acest raport constituia 48% bărbați și 52% femei.

Figura 1. Dinamica populației cu reședință obișnuită din com. Grătiești, 2020-2024

Sursa: Elaborată de autori în baza datelor BNS, RPL 2024

Această creștere se datorează mai multor factori printre care pot fi menționați:

- a) locația comunei în apropierea or. Chișinău permite angajarea mai plenară a locuitorilor în câmpul muncii,
- b) costurile mai mici a locuințelor, dar și a serviciilor aferente,
- c) accesul la serviciile sociale (educație, sănătate, servicii publice, etc.),
- d) dezvoltarea relativ satisfăcătoare a infrastructurii sociale și tehnico-edilitare, aceasta fiind conectată la rețeaua municipală de alimentare cu apă, gaze naturale, energie electrică, canalizare și la cea de telefonie fixă, telefonie mobilă, internet,

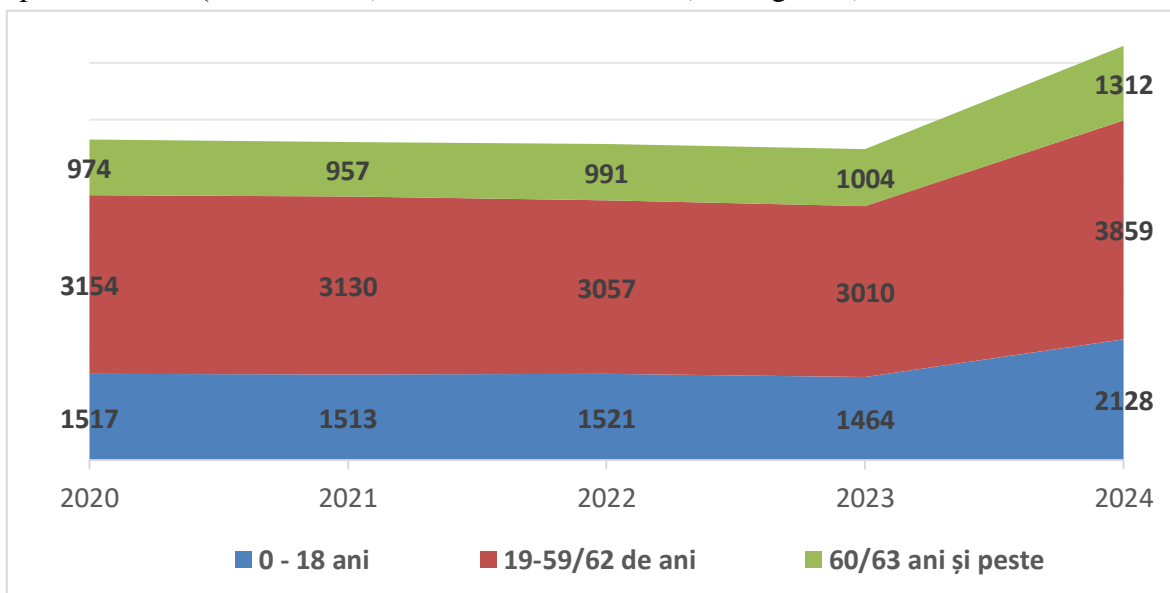
e) intensificarea lucrărilor de construcție a blocurilor multietajate în comună care oferă o alternativă mai bună a raportului calitate/preț pentru locuințe comparativ cu cele din or. Chișinău.

Factorii menționați, contribuie la sporirea atractivității comunei ca loc de trai pentru potențialii imigranți din spațiul rural al Republicii Moldova, dar și pentru locuitorii din municipiul Chișinău.

Totodată această tendință se află în disensiune cu tendința generală pe republică, care în ultimii ani relevă o scădere continuă a numărului populației atât în spațiul rural, cât și în cel urban.

Datele Recensământului Populației și al Locuințelor din 2024, arată că structura populației comunei pe sexe, în linii mari, corespunde celei pe țară și municipiu.

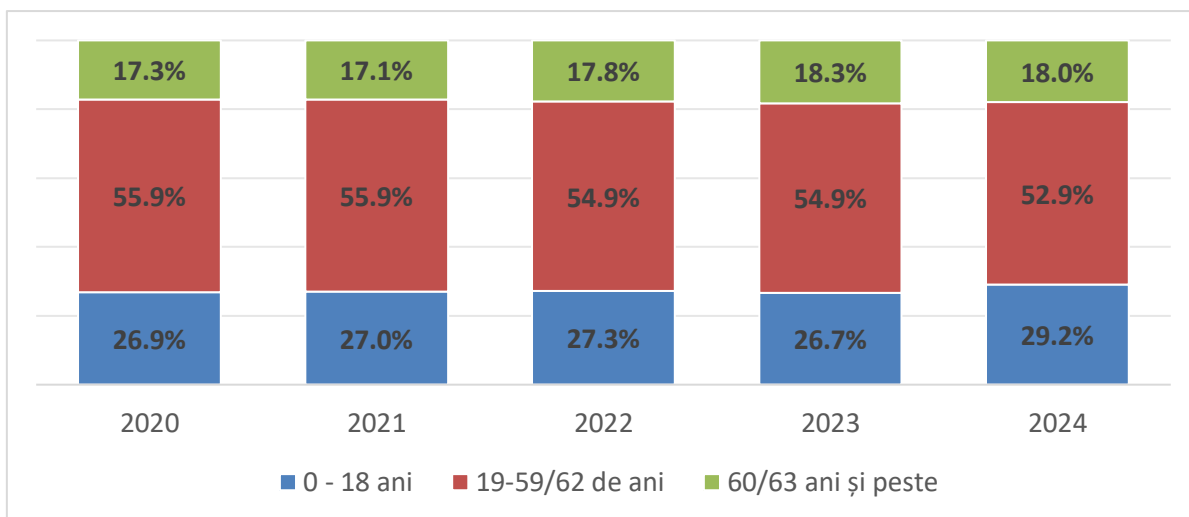
Pe fundalul creșterii numărului populației cu 29% în perioada 2020-2024 se observă că populația cu vârsta de până la, și inclusiv, 18 ani a crescut în această perioadă cu 40 la sută, populația cu vârsta de 60/63 ani și peste a crescut cu 35%, dar cea a populației în vârstă aptă de muncă (19-59/62 ani) a crescut doar cu 22% (vezi figura 2).

Figura 2. Dinamica populației cu reședință obișnuită din com. Grătiești pe grupe majore de vârstă, 2020-2024, persoane

Sursa: Elaborată de autori în baza datelor BNS, RPL 2024

Se pot observa modificări importante și în structura populației pe vârste. Astfel, în perioada 2020-2024 ponderea populației cu vârsta de 60/63 ani și peste, a crescut de la 26,9% la 29,2%. Ponderea tinerilor de 18 ani și mai mici a rămas, în linii mari, constantă, variind de la 17,3% la 18%. În același timp, ponderea populației cu vârstă aptă de muncă (19-59/62 ani) a scăzut în această perioadă cu trei puncte procentuale, de la 55,9% la 52,9% (vezi figura 3).

Figura 3. Structura populației cu reședință obișnuită din com. Grătiești pe grupe majore de vârstă, 2020-2024, persoane

Sursa: Elaborată de autori în baza datelor BNS, RPL 2024

Economia locală include fondul funciar cu o suprafață totală de circa 2834 ha, inclusiv circa 1747 ha terenuri agricole, care se află în gestiunea a 8 Gospodării Țărănești (GT), 4 Asociații de Gospodării Țărănești (AGȚ) și 2 cooperative de producție cu profil agricol¹. Bonitatea medie a solului terenurilor agricole din comuna este de 65 de puncte².

Principalele culturi agricole sunt cerealele: grâul, porumbul, floarea soarelui, orzul, strugurii și fructele. În sectorul animalier se cresc preponderent bovine, porcine, ovine, caprine și păsări de curte. Sectorul animalier este unul de subzistență, în comună, la moment, nefiind înregistrată nici o fermă de creștere a animalelor. Apicultura este un sub-sector în dezvoltare, numărul familiilor de albine fiind de peste 950.

În total pe teritoriul comunei sunt înregistrați circa 576 agenți economici, inclusiv 425 de societăți cu răspundere limitată (SRL), 122 de întreprinderi individuale (ÎI), 8 gospodării țărănești (GT), precum și alte forme de întreprinderi și asociații cu activități în agricultură, comerț și prestarea serviciilor. Pe teritoriul comunei își desfășoară activitatea și întreprinderi de prestare a serviciilor publice cum ar fi: „Chișinău gaz” SRL, ”Termoelectrica” SA și Poșta Moldovei (Oficiul poștal).

Majoritatea gospodăriilor casnice sunt gazificate, conectate la rețelele de alimentare cu apă potabilă și canalizare, precum și la cea de telefonie fixă, Internet, cu toate că peste o sută de locuințe sau circa 5% din totalul locuințelor din comună încă nu sunt conectate la rețeaua de aprovizionare cu gaze naturale.

În comună activează un Centru de Sănătate și un oficiu al medicilor de familie, ce acordă asistență medicală populației comunei, precum și două farmacii. De asemenea în comună funcționează 4 instituții de învățământ preșcolar și școlar, câte o bibliotecă publică și câte o casă de cultură în fiecare sat.

¹ Sursa: <https://dataset.gov.md/ro/dataset/11736-date-din-registrul-de-stat-al-unitatilor-de-drept-privind-intreprinderile-inregistrate-in-repu>

² Sursa: <https://mded.gov.md/indicatori-economici/indicatori-social-economici-pe-localitati/>

Veniturile bugetului local pentru anul 2025 au constituit circa 45446,8 mii lei, ce au fost constituite din impozitele și taxele locale, transferuri de la bugetul municipal Chișinău și defalcări de la bugetul de stat. Ponderea transferurilor în veniturile bugetului local a fost de circa 47,8% în anul 2025.

Cheltuielile publice au constituit în anul 2025 suma de 45352,8 mii lei, și au fost alocate preponderent pentru dezvoltarea drumurilor, educația timpurie, educația extrașcolară și susținerea elevilor dotați, dezvoltarea serviciilor de salubritate, aprovizionarea cu apă și canalizare, precum și pentru alte necesități.

Starea mediului ambiant. Comuna dispune de resurse acvatice diverse cum ar fi: râulețul Hulbocica, lacul din s. Grătiești, fântâni arteziene, fântâni de suprafață și cișmele. Totodată, lacul din s. Grătiești este colmatat, acesta necesitând lucrări de curățare. Apa din fântânile de suprafață și din cișmelele din comună nu întotdeauna corespunde normelor sanitare, fiind poluată cu nitrați, nitriți și contaminată cu bacterii patogene. Teritoriul comunei este poluat periodic de gunoiști neautorizate, iar fondul forestier existent este supus defrișărilor ilicite. Deși periodic se intervine cu acțiuni de salubritate, albia râulețului Hulbocica este poluată cu diferite deșeuri menajere. La nivel de comună se simte lipsa unui serviciu specializat care să mențină curățenia și ordinea sanitară a spațiilor publice.

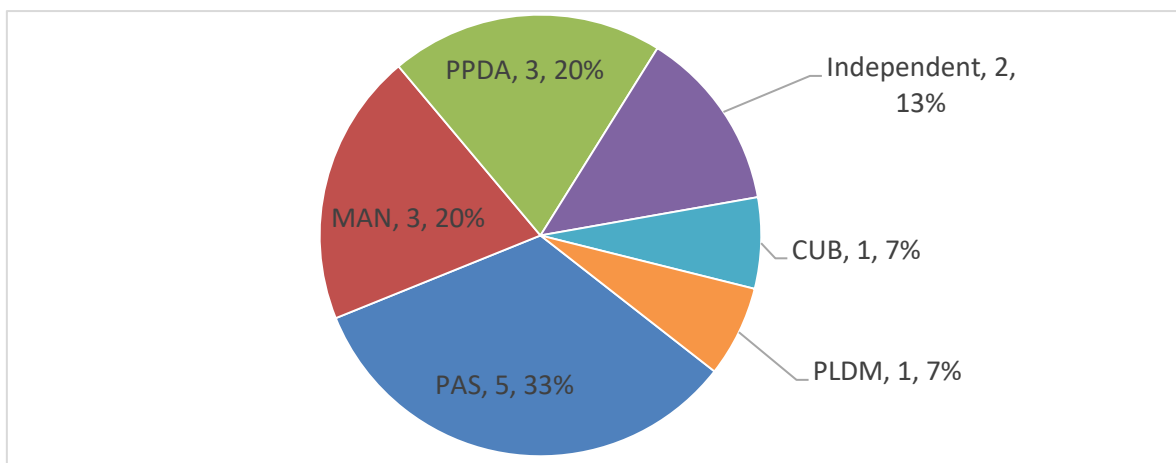
Administrația publică locală. Personalul primăriei este constituit din 19 persoane cu experiență în domeniu. Totodată activitatea administrației publice este afectată, uneori, de implicarea redusă a cetățenilor în procesul decizional și rezolvarea problemelor comunitare. Parțial aceasta se datorează insuficienței mijloacelor de informare publică a cetățenilor comunei (buletin informativ, radio local, pagină web neactualizată, etc.).

De asemenea, există și un șir de probleme ce țin de imperfecțiunea legislației în vigoare care nu abilitază structurile administrative cu pârghiile și resursele financiare necesare pentru influențarea dezvoltării locale. La nivel bugetar există dependența mare de transferurile de la bugetul mun. Chișinău. Un alt punct slab al comunei este implicarea redusă a structurilor societății civile în soluționarea problemelor comunității.

3 Administrația publică locală și societatea civilă

3.1 Consiliul local

Consiliul local al comunei Grătiești este constituit din 15 consilieri, care reprezintă 5 formațiuni politice precum și persoane neafiliate politic. Cele mai reprezentative formațiuni politice în consiliul local sunt Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS) cu cinci consilieri, ceea ce constituie circa 33% din Consiliul comunal Grătiești. Aceasta este urmată de Mișcarea Alternativă Națională (MAN) cu trei consilieri (20%), Partidul Platforma Demnitate și Adevăr (PPDA) cu trei consilieri (20%), PLDM și CUB cu câte un consilier fiecare. Doi consilieri nu sunt afiliați la nici un partid politic și au o poziție independentă (vezi figura 4).

Figura 4. Structura consiliului comunal al comunei Grătiești

Sursa: Calculele autorilor în baza datelor <https://gratiesti.md/ro/componenta-2/>

Astfel, majoritatea consilierilor din Consiliul comunal Grătiești au o orientare politică de centru-dreapta.

3.2 Primăria

Personalul Primăriei comunei Grătiești este alcătuit din 19 persoane, conform statelor de personal ce urmează a fi aprobate pentru anul 2026 (vezi tabelul 1). Modificările recente au inclus în statele de personal un specialist în relații cu publicul și un specialist în atragere de fonduri.

Serviciile oferite de Primărie acoperă în cea mai mare parte necesitățile comunei, totodată ar mai fi necesar de îmbunătățit mecanismul de motivare a personalului, fapt ce va contribui la creșterea randamentului și eficienței activității angajaților Primăriei.

În opinia participanților la atelierile de lucru, Primăria ar trebui să sprijine mai activ antreprenorii din comună, creându-le condiții mai bune pentru dezvoltarea afacerilor.

Așteptările cetățenilor comunei referitor la activitatea primăriei sunt axate pe ridicarea nivelului de trai a locuitorilor comunei, a nivelului de curățenie, promovarea obiectivelor strategice și prosperarea localității. Cele mai importante sugestii ale locuitorilor sunt ca administrația publică locală trebuie să acorde mai multă atenție renovării și dezvoltării infrastructurii locale și creării condițiilor pentru relansarea mediului de afaceri.

Tabel 1. Statele de personal ale Aparatului Primarului com. Grătiești pentru anul 2026

Funcția	Unități
Primar	1,0
Vice-primar	1,0
Secretar al consiliului comunal	1,0
Contabil șef	1,0
Specialist reglementari funciare	1,5
Perceptor fiscal	2,0
Specialist probleme tineret	0,5

Contabil	3,0
Arhitect	0,5
Specialist responsabil recrutare si incorporare	0,5
Secretar referent	1,0
Specialist, relații cu publicul	0,5
Specialist, atragere fonduri	0,5
Conducător auto	1,0
Specialist achiziții	0,5
Dereticătoare	1,0
Paznic	2,0
Muncitor	4,0
Total unități	22,5

Sursa: calculele autorilor în baza datelor primăriei comunei Grătiești

Un subiect aparte îl constituie comunicarea cu locuitorii și feedback-ul din această comunicare. Astfel o sugestie în acest domeniu a fost de a stabili o "linie fierbinte" pentru recepționarea mesajelor de la locuitorii comunei despre neregulile curente ce apar, și în particular, care se referă la aruncările deșeurilor în locurile neautorizate, acte de huliganism, vandalism etc.

3.3 Sectorul asociativ

În comună sunt înregistrate mai multe organizații non-guvernamentale, dintre care cele mai vizibile prin activitățile sale sunt: AO „Generația Mea”, AO „Steaua Călăuză”, AO pentru dezvoltare cultural - turistică "Tezaur Național".

Cu aportul ONG-urilor și susținerea din partea autorităților locale, centrale și a donatorilor în comună sunt implementate diverse proiecte cu caracter socio-cultural și economic.

Asociația Obștească „Generația Mea” este una dintre primele organizații obștești din suburbiile municipiului Chișinău, fondată în anul 1999, care activează cu succes și în prezent. Asociația are implementate mai multe proiecte pentru comunitate, domeniul principal de activitate fiind cel social, de dezvoltare comunitară și voluntariat.

E de menționat și AO „Steaua Călăuză”, fondată în anul 2005, care prestează servicii de recuperare și reabilitare pentru circa 20 de copii cu nevoi speciale atât din localitate, cât și din raza mun. Chișinău.

AO pentru dezvoltare cultural-turistică "Tezaur Național", fondată în anul 2016, a creat în satul Grătiești Muzeul Etnografic - "Leagănul Veșniciei", înregistrat în anul 2018 la Ministerul Culturii, care promovează patrimoniul și valorile culturale ale comunei Grătiești.

4 Populația și forța de muncă

În prezent, populația comunei Grătiești constituie 7299 locuitori, inclusiv 53,1% femei.

Comparând natalitatea în raport cu mortalitatea, se poate constata că numărul nou-născuților din comună este în continuă scădere. Astfel, doar în perioada 2020-2025, acesta a scăzut de circa 2 ori, de la 65 nou-născuți în 2020 la 33 nou-născuți în 2025. Concomitent, se observă și o reducere a numărului persoanelor decedate din comună cu circa 38%, de la 65 persoane în anul 2020 la 40 persoane în 2025 (vezi tabelul 2).

Sporul natural al populației comunei este unul negativ și cu o tendință pronunțată de scădere. Astfel pe parcursul perioadei 2020-2025 populația comunei s-a redus în mediu cu circa 2 persoane anual și această tendință este în creștere, ceea ce înseamnă că fără un aflux migrațional din alte zone ale Republicii Moldova sau de peste hotare populația comunei se va reduce în următorii ani într-un ritm accelerat. Conform opiniei locuitorilor comunei APL împreună cu APC ar trebui să identifice măsuri ce ar contribui la restabilirea sporului natural al populației la valori pozitive.

Tabel 2. Sporul natural al populației com. Grătiești în cifre absolute, 2020-2025, persoane

Indicatorii	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Scădere 2025/2020, %
Numărul nou-născuților	65	74	55	57	53	33	-49%
Numărul decedaților	65	76	52	57	58	40	-38%
Sporul natural absolut	0	-2	3	0	-5	-7	

Sursa: calculele autorilor în baza datelor primăriei comunei Grătiești

Una dintre cauzele majore ale dinamicii negative ale sporului natural al populației din comună ar putea fi și numărul înalt al divorțurilor comparativ cu căsătoriile înregistrate. Astfel, doar în s. Grătiești în perioada 2020-2025 în mediu la fiecare al doilea act de căsătorie a revenit un act de divorț, fapt ce nu contribuie pozitiv la crearea unui mediu psiho-social favorabil pentru creșterea și dezvoltarea unor familii sănătoase, care ar favoriza dezvoltarea demografică a comunei (vezi tabelul 3).

Tabel 3. Dinamica căsătoriilor și divorțurilor în s. Grătiești, 2020-2025

Indicatorii	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Total 2020-25
Căsătorii	49	44	62	40	53	41	289
Divorțuri	28	20	24	26	18	23	139
Raport căsătorii/divorțuri	1,8	2,2	2,6	1,5	2,9	1,8	2,1

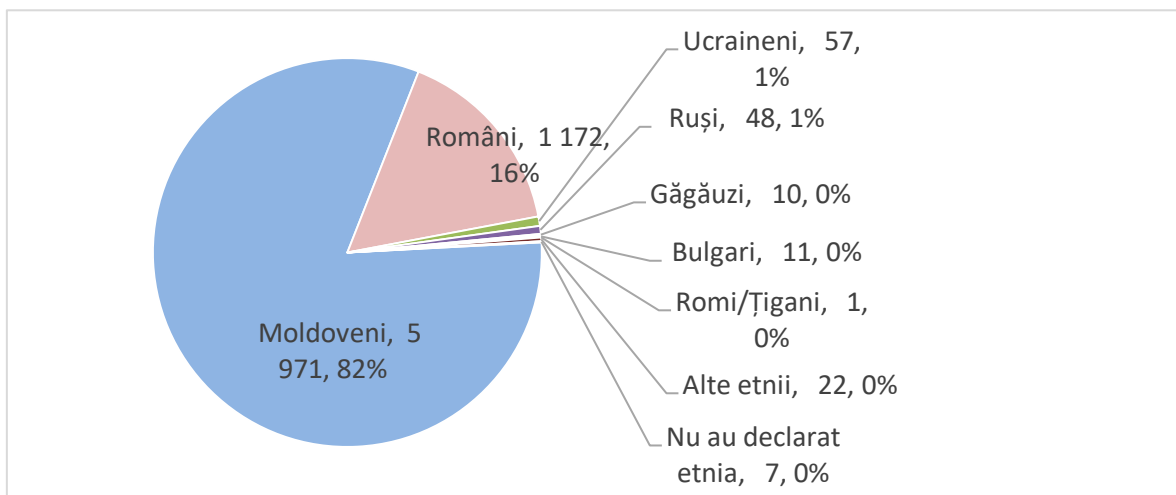
Sursa: Primăria comunei Grătiești

Potrivit datelor primăriei, populația economic activă constituie aproximativ o jumătate din numărul total al locuitorilor comunei. Însă majoritatea dintre ei sunt angajați în orașul Chișinău, iar o bună parte din forța aptă de muncă muncește peste hotare, fenomen specific pentru Republica Moldova.

Din totalul populației cu reședință obișnuită, de 7299 persoane, la recensământul din 2024 au declarat apartenența etnică 99,9%. Dintre aceștia s-au declarat moldoveni 5971 persoane (82%) și români 1172 persoane (16,0%). Celelalte grupuri etnice reprezentau o pondere de 2%, dintre care s-au declarat ucraineni 57 persoane (cca. 0,8%), ruși 48 persoane (cca 0,7%), bulgari 11 persoane, găgăuzi 10 persoane, romi/țigani 1 persoană, 22

persoane au menționat ca aparțin altor etnii, iar 7 persoane nu și-au declarat etnia (vezi figura 5).

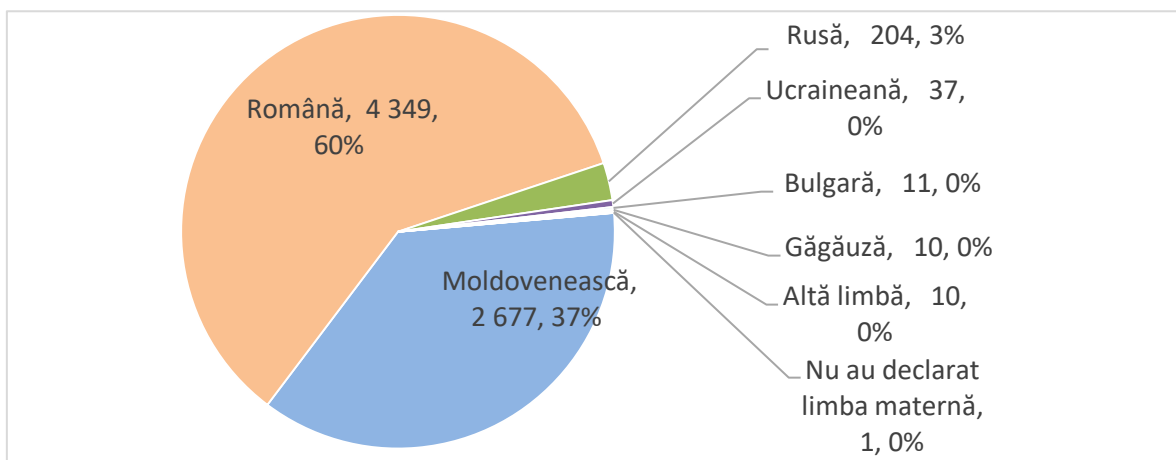
Respectiv, populația din comuna Grătiești este majoritar (cca. 98%) de etnie moldovenească/română, în timp ce alte etnii au ponderi de sub 1% și constituie toate împreună doar circa 2% din populația comunei Grătiești, conform datelor recensământului populației din anul 2024.

Figura 5. Structura populației com. Grătiești după etnie, %, 2024

Sursa: elaborată de autori, conform datelor <https://statistica.gov.md>, BNS, 2025

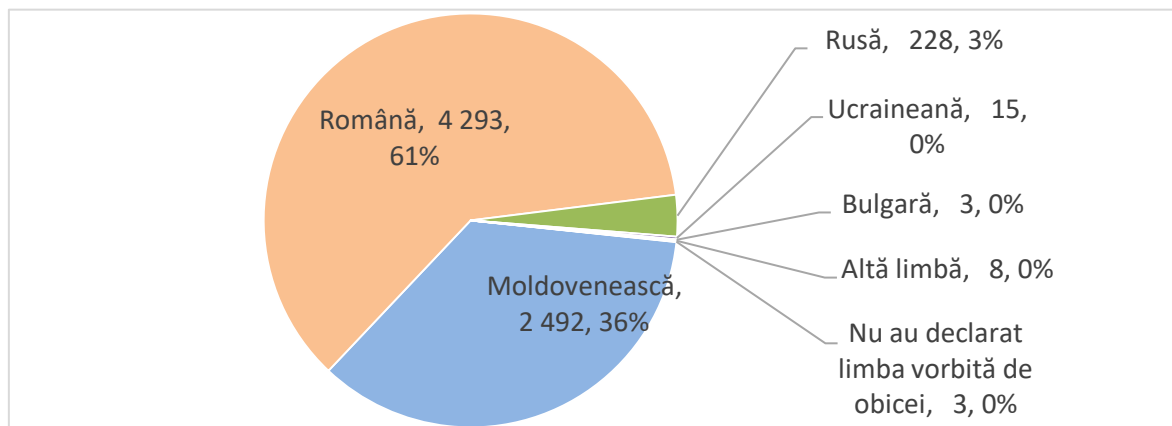
Din numărul total al populației de 7299 persoane, au declarat limba română ca limbă maternă 4349 persoane sau circa 60%, din populația comunei. A doua limbă maternă, ca pondere, este ”limba moldovenească” declarată ca limbă maternă de către 2677 persoane (cca 37%). Următoarea ca pondere este limba rusă, care a fost declarată drept limbă maternă de 204 persoane sau 2,83% din populația comunei Grătiești. Alte limbi precum cea ucraineană, bulgară și găgăuză au fost declarate ca fiind limbi materne de mai puțin de 1% din populația comunei Grătiești, conform recensământului populației din anul 2024 (vezi figura 6).

Figura 6. Structura populației com. Grătiești după limba maternă declarată, %, 2024

Sursa: elaborată de autori, conform datelor <https://statistica.gov.md>, BNS, 2025

Totodată, analiza structurii populației cu vârsta de peste 3 ani după limba vorbită de obicei, demonstrează că limba română este limba uzuală, vorbită cotidian de circa 61% din populația comunei, ceea ce împreună cu vorbitorii uzuali de ”limbă moldovenească” - 2492 persoane (36%), constituie o majoritate covârșitoare românofonă de circa 97% din populația comunei Grătiești. A doua ca pondere limbă vorbită uzual de locuitorii comunei este cea rusă, care este practică de 228 persoane sau circa 3% din populația comunei. Celelalte limbi sunt practicate de obicei de un număr neînsemnat de persoane care constituie împreună cca. 0,3% din populația comunei Grătiești (vezi figura 7).

Figura 7. Structura populației com. Grătiești după limba vorbită de obicei, %, 2024

Sursa: elaborată de autori, conform datelor <https://statistica.gov.md>, BNS, 2025

Nivelul educațional al populației din comuna Grătiești este unul destul de înalt. Astfel ponderea populației cu studii superioare în ”Total populație cu vârsta de 18 ani și peste” a fost în anul 2024 de 15,5%, ceea ce este peste media pe republică de 10,8%, dar este mai mică decât în mun. Chișinău, care a constituit 20,9% în anul 2024. Și la alte nivele de studii indicatorii din com. Grătiești sunt peste nivelul mediu din Republica Moldova, dar cedează nivelului mediu din mun. Chișinău (vezi tabelul 4).

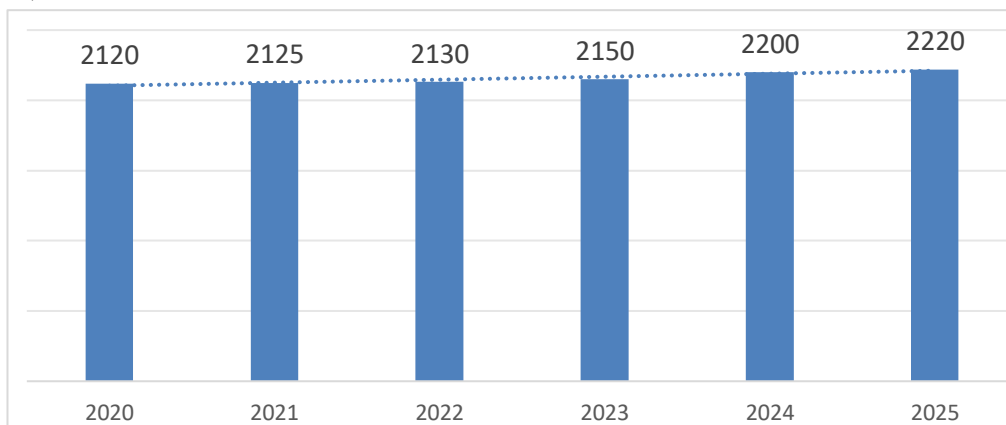
Tabel 4. Nivelul educațional al populației de 10 ani și peste în comuna Grătiești, 2024, persoane, %

Nivelul de studii	Com. Grătiești		Mun. Chișinău	Total RM
	Persoane	%	%	%
Total	6219	100%	100%	100%
Studii superioare	965	15,5%	20,9%	10,8%
superioare universitare finalizate până în 2008	617	9,9%	12,7%	7,3%
superioare (ciclul II)/masterat	329	5,3%	7,5%	3,3%
superioare (ciclul III)/doctorat, post doctorat	19	0,3%	0,7%	0,2%
Studii superioare incomplete (ciclul I/licența)	561	9,0%	15,8%	8,6%
Studii speciale (colegiu/tehnice)	850	13,7%	13,5%	13,4%
Studii liceale	1924	30,9%	27,2%	33,2%
liceale (10-12 clase)/mediu general (10-11 clase)	782	12,6%	11,5%	12,8%
profesionale tehnice secundare (școală profesională)	1142	18,4%	15,7%	20,4%
Studii medii (9 clase)	1105	17,8%	13,2%	22,8%

Studii primare	652	10,5%	7,6%	9,2%
Fără studii	162	2,6%	1,8%	1,8%
fără școală absolvită	20	0,3%		
educație preșcolară	142	2,3%	1,8%	1,8%

Sursa: calculele autorilor în baza datelor BNS-RPL 2024

În comuna Grătiești se atestă o dinamică pozitivă a numărului de gospodării. Astfel în perioada 2020-2025 numărul acestora a crescut de la 2120 la 2220 sau cu circa 5% (vezi figura 8).

Figura 8. Dinamica numărului de gospodării în com. Grătiești, 2020-2025

Sursa: calculele autorilor în baza datelor primăriei comunei Grătiești

Cea mai mare parte a gospodăriilor casnice sunt amplasate în satul Grătiești – 76%, alte 24% fiind situate în satul Hulboaca.

Reieșind din numărul total al populației și numărul de gospodării în comună, se observă că, în medie o gospodărie este constituită din 3,3 persoane, ceea ce este mai mult decât media pe republică de circa 2,9 persoane (vezi tabelul 5).

Tabel 5. Numărul total al gospodăriilor și mărimea acestora în comuna Grătiești

Indicatorii	Total comuna Grătiești
Populația prezenta în 2024	7299
Numărul total al gospodăriilor	2220
Persoane în gospodărie	3,3

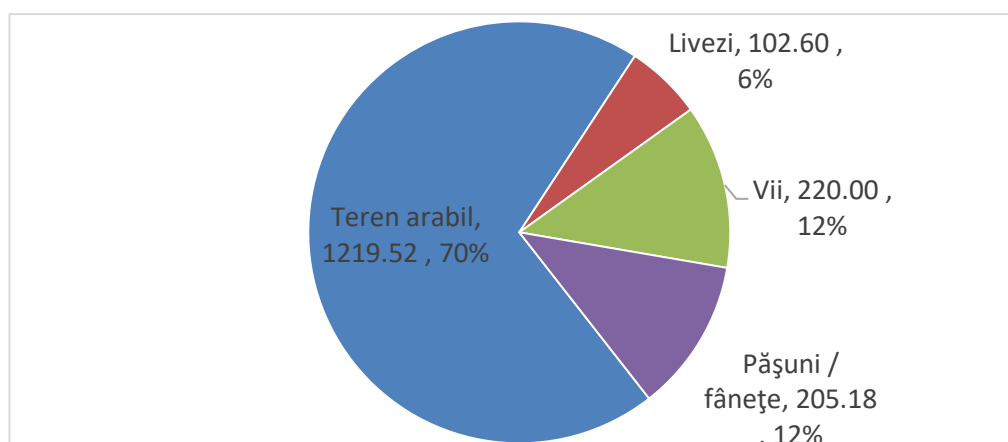
Sursa: calculele autorilor în baza datelor primăriei comunei Grătiești

5 Economia locală

5.1 Agricultură

Suprafața totală a fondului funciar la 1 ianuarie 2025 a fost de 2834 ha, din care 1747 ha sau circa 62% sunt terenuri agricole. Bonitatea medie a terenurilor agricole din comuna este de 65 de puncte³. Terenurile arabile ocupă circa 1220 ha, ceea ce constituie circa 70% din terenurile agricole. Plantațiile multianuale - ocupă circa 323 ha sau 18%, iar pășunile circa 205 ha sau 12% din total terenuri agricole (vezi figura 9).

³ Sursa: <https://mded.gov.md/indicatori-economici/indicatori-social-economici-pe-localitati/>

Figura 9. Structura terenurilor agricole din comuna Grătiești la 01.01.2025, ha, %

Sursa: elaborată de autori în baza datelor primăriei comunei Grătiești

De menționat că în prezent mai multe plantații de livezi din comună sunt scoase din uz din cauza vârstei avansate a pomilor și a gradului avansat de degradare a acestora.

În comună se constată tendința generală pe republică în evoluția structurii terenurilor cultivate. Astfel, crește ponderea suprafețelor însămânțate cu culturile de bază cum sunt: grâul, porumbul, floarea soarelui, pe de o parte, și reducerea suprafețelor de plantații multianuale pe de altă parte. O problemă majoră pentru deținătorii plantațiilor multianuale și în special a viilor de soiuri tehnice este comercializarea producției, prețurile oferite de fabricile de prelucrare fiind setate la un nivel foarte redus, ceea ce face puțin profitabilă această activitate. Terenurile agricole, ca regulă, nu sunt irigate.

Conform datelor livrate de specialistul pentru reglementarea proprietății funciare al primăriei Grătiești, cele mai importante culturi agricole din comună sunt porumbul, floarea soarelui, grâul și orzul, acestea ocupând în anul 2025, circa 251 ha, 181 ha, 186 ha și 30 ha, respectiv. Însurate acestea constituie circa 588 ha, sau circa 48% din terenurile arabile, fapt ce denotă că peste jumătate din terenurile arabile nu sunt utilizate sau că nu este dusă o evidență corectă a terenurilor agricole.

Efectivul de animale existent în comună este crescut preponderent în condițiile gospodăriilor casnice, fiind în mare măsură o producție de subzistență. Sectorul animalier constă, în cea mai mare parte, din bovine, porcine, ovine, caprine și păsări de curte. Pe parcursul ultimilor cinci ani, șeptelul animalelor este în proces de scădere continuă. Astfel, numărul de vaci s-a redus în această perioadă cu 31%, de porci cu 66%, de oi cu 74%, de capre cu 54%, și de păsări de curte cu 28%. Doar numărul familiilor de albine a crescut în această perioadă cu 19%, iar numărul de cai cu 17% (vezi tabelul 6).

Tabel 6. Șeptelul animalelor din comuna Grătiești, capete, familii, %

Indicatorii	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2025/2020, %
Bovine, inclusiv							
Vaci	65	65	60	45	45	45	-31%
Porcine	105	100	60	54	42	36	-66%
Oi	475	440	371	315	90	125	-74%
Capre	173	155	110	105	70	80	-54%

Cai	6	6	7	7	7	7	17%
Păsări de curte	9750	7360	5225	6220	6230	7010	-28%
Albine (nr. de familii)	800	850	900	850	880	950	19%

Sursa: calculele autorilor în baza datelor primăriei comunei Grătiești

5.2 Potențialul de afaceri

Conform datelor din Registrul de stat al unităților de drept privind întreprinderile înregistrate în Republica Moldova la situația din 13.10.2025, în comuna Grătiești erau înregistrate 576 de întreprinderi active, din care 480 (83%) în s. Grătiești și 96 (17%) în s. Hulboaca⁴.

Din numărul total de întreprinderi active din comună, 425 sau circa 74% sunt societăți cu răspundere limitată. Acestea sunt urmate de întreprinderile individuale (122 unități), care împreună cu gospodăriile țărănești (8 unități), ce de fapt sunt întreprinderi individuale în agricultură, acestea alcătuiesc peste 22% din numărul total de întreprinderi active din comună. Într-un număr mai mic în comuna Grătiești activează și alte forme de întreprinderi cum ar fi: cooperativele de prestarea serviciilor, cooperativele de producție, instituțiile publice, întreprinderile municipale, societăți pe acțiuni, precum și alte forme de asociații (vezi tabelul 7). Peste 83% din numărul total de întreprinderi active sunt înregistrate în s. Grătiești.

Cei mai mari cinci agenți economici, care își desfășoară activitatea în com. Grătiești, după cifra de afaceri, la începutul anului 2025, au fost Societatea Comercială "BETON SERVICE" SRL, Societatea Comercială "DIOLSEM" SRL, Societatea cu Răspundere Limitată "VICTORY'S PHARMA", Societatea comercială "NAMAIAAN DEG" SRL și Societatea cu Răspundere Limitată "ASAMBLOR".

Tabel 7. Numărul și tipul întreprinderilor înregistrate în com. Grătiești, la 13.10.2025

Tipul întreprinderii după forma organizatorico juridică	Grătiești	Hulboaca
Societate cu răspundere limitată	355	70
Întreprindere individuală	101	21
Întreprindere individuală în agricultură (gospodărie țărănească)	7	1
Asociația gospodăriilor țărănești	5	2
Cooperativă de consum (inclusiv prestarea serviciilor)	2	1
Cooperativă de producție (inclusiv agricole)	3	
Alte forme de asociații	3	
Întreprindere municipală	2	
Societate pe acțiuni de tip închis	1	1
Instituție publică	1	
Număr total de întreprinderi înregistrate	480	96

Sursa: elaborată de autori în baza datelor: <https://dataset.gov.md/ro/dataset/11736-date-din-registrul-de-stat-al-unitatilor-de-drept-privind-intreprinderile-inregistrate-in-repu>

⁴Sursa: <https://dataset.gov.md/ro/dataset/11736-date-din-registrul-de-stat-al-unitatilor-de-drept-privind-intreprinderile-inregistrate-in-republica>

Fiind luat în calcul numărul de angajați ai întreprinderilor, primii cinci agenți economici înregistrați în comuna sunt: Societatea Comercială "DIOLSEM" SRL, Societatea Comercială "BETON SERVICE" SRL, Societatea cu Răspundere Limitată "APROTEHPRO", Societatea cu Răspundere Limitată "ASAMBLOR" și Societatea cu Răspundere Limitată "COLUMBO-LUX".

Cifra totală de afaceri a principalilor 20 agenți economici înregistrați în com. Grătiești a constituit în anul 2024 circa 1283,5 mil. lei, asigurând locuri de muncă pentru 550 de angajați.

Pe teritoriul comunei Grătiești mai activează și alte întreprinderi cum ar fi de exemplu abatorul Societății Comerciale "AXEDUM" S.R.L., la care sunt angajați și locuitorii comunei. Totodată, adresa juridică a acestor companii nu este în com. Grătiești. Spre exemplu, adresa juridică a Societății Comerciale "AXEDUM" S.R.L., este în raionul Hâncești, iar ferma ei de producție în raionul Cimișlia.

Conform datelor din Registrul de stat al unităților de drept privind organizațiile necomerciale la data de 13.10.2025 în comuna Grătiești erau înregistrate și 36 de organizații non comerciale, inclusiv 25 de asociații obștești, o asociație patronală, o comunitate religioasă, o fundație, trei instituții private, o instituție publică și un sindicat⁵. Din numărul acestora, 33 organizații non comerciale (92%) sunt înregistrate în s. Grătiești, iar 3 organizații non comerciale (8%) în s. Hulboaca.

Unitățile comerciale și de prestări servicii existente în comuna satisfac în linii mari necesitățile locuitorilor în produse alimentare, industriale și prestări servicii. Totodată, în opinia locuitorilor în comună sunt insuficiente localuri pentru a petrece timpul liber.

Accesul la resursele financiare în comuna Grătiești este asigurat de către băncile comerciale din mun. Chișinău, și instituțiile nebankare de micro finanțare: Credit Perfect, Microîmprumut și Asociația de Împrumuturi și Economii din satul Grătiești.

În s. Grătiești sunt instalate și funcționează două bancomate: "Moldindcombank SA" în incinta supermarketului "Linella" și "OTP Bank SA" în incinta supermarketului "Ocean Fish".

6 Utilități publice

6.1 Fondul locativ

Conform datelor oficiale ale BNS, către anul 2024 în comuna Grătiești erau construite 2840 edificii locative particulare, inclusiv apartamente și case individuale, în creștere cu 8% comparativ cu anul 2020.

Conform aceleiași surse, circa 95% din locuințele comunei sunt conectate la rețeaua de alimentare cu gaz natural. O parte considerabilă din locuințe (82%) dispune de băi sau dușuri, iar 38% din locuințe sunt conectate la rețeaua de încălzire centralizată (vezi tabelul 8).

---

⁵ Sursa: <https://dataset.gov.md/ro/dataset/11736-date-din-registrul-de-stat-al-unitatilor-de-drept-privind-intreprinderile-inregistrate-in-repu>

Totodată, problema colectării plăților pentru agentul termic livrat face ca conectarea anuală la începutul sezonului de încălzire să fie asociată cu multiple conflicte între locuitorii blocurilor, administrația agentului economic ce livrează căldura, și administrația publică locală.

Multe case din comună încă nu sunt conectate la rețeaua de aprovizionare cu gaze naturale. În particular acesta este cazul căminului de pe strada Prieteniei 6, precum și a unor străzi din cartierele noi.

Tabel 8. Dinamica dotării fondului locativ din comuna Grătiești, 2020-2024

	2020		2024		2024/2020, %
	Locuințe	% în total locuințe	Locuințe	% în total locuințe	
Încălzire centrală	796	30%	928	38%	134%
Baie (dus)	2333	89%	2337	82%	100%
Gaz	2479	95%	2578	95%	109%
Total locuințe	2622	100%	2702	100%	108%

Sursa: calculele autorului în baza datelor BNS, 2025

O altă problemă a fondului locativ din comună este riscul alunecărilor de teren, care periclitează 4 zone din s. Grătiești, unde sunt amplasate preponderent gospodării casnice, dar și o parte a satului Hulboaca. În pofida acestui fapt, în unele zone cu asemenea risc continuă să se facă lucrări de construcții, cu respectarea normelor tehnice, recomandate de specialiști.

6.2 Rețeaua de apă potabilă și canalizare

Către anul 2024, conform datelor BNS, comuna Grătiești dispunea de un sistem de apeducte și rețelele publice de distribuție a apei cu lungimea totală de 96,4 km, din care erau funcționale 91,3 km sau circa 95%. Din cadrul sistemului funcțional de apeducte și alte rețele publice de distribuție a apei, 73,6 km sau circa 81% se aflau în s. Grătiești și alte 19% în s. Hulboaca (vezi tabelul 9).

Tabel 9. Lungimea apeductelor și rețelilor publice de distribuție a apei din com. Grătiești, 2020-2024, km

Indicatorii	2020	2024	2024/2020, %
s. Grătiești			
Lungimea apeductelor și rețelilor publice de distribuție a apei, km	70,7	77,7	110%
Din care funcționale, km	66,6	73,6	111%
Numărul de locuințe conectate la serviciul public de alimentare cu apă, unități	1941	1960	101%
s. Hulboaca			
Lungimea apeductelor și rețelilor publice de distribuție a apei, km	17,3	18,7	108%
Din care funcționale, km	16,3	17,7	109%
Numărul de locuințe conectate la serviciul public de alimentare cu apă, unități	484	489	101%
Total com. Grătiești			

Lungimea apeductelor și rețelelor publice de distribuție a apei, km	88,0	96,4	110%
Din care funcționale, km	82,9	91,3	110%
Numărul de locuințe conectate la serviciul public de alimentare cu apa, unități	2425	2449	101%

Sursa: calculele autorilor în baza datelor BNS, 2025

Din numărul total de locuințe din comună, circa 86% sunt conectate la rețeaua de apă potabilă. Totodată, unele cartiere din comună, cum ar fi de exemplu Țarina și unele cartiere din Hulboaca suferă de insuficiență de apă potabilă, în special pe timp de vară.

Ca sursă alternativă de alimentare cu apă potabilă mai sunt folosite și fântânile arteziene, cele de suprafață și cișmelele. În comună există 4 fântâni arteziene, 289 fântâni de suprafață și 5 cișmele.

Fântânile arteziene sunt în prezent funcționale, iar calitatea apei corespunde cerințelor sanitare. Totodată, ultima testare a calității apelor din fântânile de suprafață a arătat că calitatea apei din aceste surse nu întotdeauna corespunde normelor sanitare din cauza poluării cu nitrați, nitriți și a situației microbiologice precare.

Rețeaua publică de canalizare din com. Grătiești are o lungime de 85,2 km, din care în anul 2024 erau funcționale 80,0 km sau circa 94%. Circa 78% din lungimea rețelelor publice de canalizare în funcțiune sunt amplasate în satul Grătiești, iar celelalte 22% în satul Hulboaca (vezi tabelul 10).

Tabel 10. Lungimea rețelelor publice de canalizare din com. Grătiești, 2020-2024, km

Indicatorii	2020	2024	2024/2020, %
s. Grătiești			
Lungimea totală a rețelelor publice de canalizare, km	66,9	67,3	101%
Lungimea în funcțiune a rețelelor publice de canalizare, km	62,0	62,4	101%
Numărul de locuințe conectate la serviciul public de canalizare, unități	955	1780	186%
s. Hulboaca			
Lungimea totală a rețelelor publice de canalizare, km	17,4	17,9	103%
Lungimea în funcțiune a rețelelor publice de canalizare, km	17,1	17,6	103%
Numărul de locuințe conectate la serviciul public de canalizare, unități	338	338	100%
Total com. Grătiești			
Lungimea totală a rețelelor publice de canalizare, km	84,3	85,2	101%
Lungimea în funcțiune a rețelelor publice de canalizare, km	79,1	80,0	101%
Numărul de locuințe conectate la serviciul public de canalizare, unități	1293,0	2118,0	164%

Sursa: calculele autorilor în baza datelor BNS, 2025

Din numărul total de locuințe din comună, circa 75% sunt conectate la rețeaua publică de canalizare. În același timp multe din gospodăriile comunei au conectat sistemele de scurgere a apelor pluviale a caselor la rețeaua de canalizare, ceea ce duce la o creștere

masivă a debitului de ape menajere pe timp de ploaie și la supraîncărcarea rețelei de canalizare.

Comuna Grătiești nu dispune de vreo unitate de epurare a apelor uzate, acestea fiind transportate prin conductă la stația de epurare a apei a or. Chișinău. Cea mai mare parte a volumelor de ape uzate (circa 91%) provine din satul Grătiești și doar circa 9% din satul Hulboaca. De menționat că volumele de ape menajere sunt în creștere continuă. Astfel, doar în perioada 2020-2024 acestea au crescut cu circa 47% (vezi tabelul 11).

Tabel 11. Dinamica volumului de ape uzate evacuate în sistemul public de canalizare, 2020-2024, mii m³

	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2020, %
s. Grătiești	126,5	143,8	303,3	147,7	184,0	145%
s. Hulboaca	12,2	13,3	50,9	17,2	19,2	157%
Total com. Grătiești	138,7	157,1	354,2	164,9	203,2	147%

Sursa: calculele autorilor în baza datelor BNS, 2025

În vederea sporirii accesului la rețeaua de canalizare și aprovizionare cu apă potabilă, care să contribuie la creșterea nivelului de trai și a calității vieții locuitorilor din comună, este necesară dezvoltarea în continuare a acestor sisteme. Astfel, în anul 2024, în satul Hulboaca au demarat lucrările de construcție a stației de pompare și extindere a rețelei de canalizare, în cadrul programului de granturi Satul European II.

6.3 Resurse energetice

Toate gospodăriile casnice din comună sunt conectate la rețeaua de energie electrică, iar majoritatea gospodăriilor sunt conectate și la rețeaua de gaze naturale. Multe străzi din comună sunt dotate cu sisteme de iluminare, dar mai sunt încă multe străzi din s. Hulboaca, dar și din s. Grătiești, unde aceste sisteme lipsesc sau nu sunt funcționale pe moment.

Pe teritoriul comunei activează o centrală termică care aprovizionează blocurile locative, unele case individuale și blocurile administrative cu agent termic în perioada rece a anului.

6.4 Transport și comunicații

Serviciile de transport se realizează prin intermediul Parcului Urban de Autobuze care gestionează rutele de autobuz nr. 28 și nr.10, precum și a agenților economici privați, care gestionează ruta de microbuz nr. 186. Satele comunei sunt deservite și de prestatorii de servicii de taximetrie.

Serviciile de transport existente satisfac într-o anumită măsură necesitățile locuitorilor comunei. Totodată, locuitorii comunei semnalează și solicită modificarea și extinderea rutelor existente de transport public pentru a spori și îmbunătăți accesul la serviciile de transport atât în cartierele mai îndepărtate ale comunei, unde locuiesc preponderent familiile tinere, care au copii de vârstă preșcolară și școlară, cât și în alte cartiere ale comunei.

Marea majoritate a drumurilor din comuna Grătiești sunt betonate sau asfaltate, dar unele străzi sau porțiuni de drumuri, necesită intervenții capitale. Din lungimea totală de drumuri, circa 2/3 sunt drumurile asfaltate sau cu acoperire de beton. Cea mai mare parte a drumurilor sunt acoperite cu pietriș, iar o parte din ele sunt drumuri de țară, care în funcție de anotimp devin deseori dificil de practicat atât pentru pietoni, cât și pentru mijloacele de transport.

În ultimii ani în comună se petrec un șir de lucrări de renovare și reparație capitală a străzilor. Se poate observa reducerea volumelor de reparație a drumurilor în așa numită ”variantă albă” și punerea tot mai mult a accentului pe lucrări de reparație a drumurilor în beton, asfalt și asfalt suprimat sau pavaj (vezi tabelul 12).

Tabel 12. Dinamica lucrărilor de reparație a drumurilor în comuna Grătiești, 2020-2025, km

Indicatorii	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Drumuri reparate în variantă albă	2,1				0,8	
Drumuri reparate în beton, asfalt și asfalt suprimat		2,1				
Drumuri reparate în beton			2,7	2,7		2,5
Total drumuri reparate	2,1	2,1	2,7	2,7	0,8	2,5

Sursa: elaborat de autori în baza datelor primăriei Grătiești, 2025

Totodată, conform solicitărilor locuitorilor comunei mai este nevoie de reparat încă foarte multe străzi, atât din s. Grătiești, cât și din s. Hulboaca.

7 Serviciile publice

7.1 Învățământ

În comună activează 2 instituții școlare, 2 instituții preșcolare și o instituție extrașcolară, după cum urmează:

1. Instituția Publică (IP) Liceul Teoretic ”Grătiești”;
2. Complexul educațional Hulboaca;
3. Grădinița de copii Nr. 1 din satul Grătiești;
4. Grădinița de copii Nr. 2 din satul Hulboaca;
5. Școala de Arte din satul Grătiești.

Instituții preșcolare

În comuna Grătiești activează două grădinițe de copii: una în satul Hulboaca și alta în satul Grătiești. Capacitatea totală a instituțiilor este de 215 locuri, în timp ce, potrivit datelor oferite de primăria Grătiești, numărul copiilor care frecventează instituțiile preșcolare este de 243, ceea ce înseamnă o suprasolicitare cu circa 13% a locurilor în grădiniță. Totodată, trebuie menționat faptul că 27 copii frecventează instituțiile preșcolare în afara comunei, ceea ce este în descreștere cu circa 80% comparativ cu anul 2020. Aceasta poate fi explicat parțial prin faptul dotării mai bune a instituțiilor preșcolare din comună comparativ cu cele din or. Chișinău, dar și prin scăderea cu 28% a numărului total copii de vârstă preșcolară din comună în anul 2025 comparativ cu anul 2020 (vezi tabelul 13).

Instituțiile preșcolare sunt conectate la sistemul centralizat de alimentare cu energie termică, dar dispun și de sistem autonom de încălzire cu gaze naturale.

Condițiile de funcționare ale acestor instituții sunt foarte bune. Totodată ele mai au nevoie de reparații ale sistemelor ingineresti, lavoarelor și a terenurilor de joacă.

Tabel 13. Instituțiile preșcolare din comună Grătiești, 2020-2025

Indicatorii	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2025/2020, %
Nr. de instituții preșcolare	2	2	2	2	2	2	
Capacitate (locuri)	215	215	215	215	215	215	0%
Număr de copii înscriși	243	244	231	235	244	243	0%
Număr de copii care frecventează instituțiile preșcolare	243	244	231	235	244	243	0%
Grad de utilizare a capacităților, %	113	113	107	109	113	113	0%
Număr de copii care frecventează instituțiile preșcolare în afara comunei	134	112	98	82	45	27	-80%
Nr. total copii de vârstă preșcolară (0-6 ani)	613	579	526	492	473	442	-28%

Sursa: calculele autorilor în baza datelor primăriei comunei Grătiești

Instituțiile școlare

Conform datelor oferite de administrația Instituției Publice Liceul Teoretic ”Grătiești” acesta are o capacitate de 630 locuri și a fost frecventat în anul 2025 de 510 copii, ceea ce denotă faptul că potențialul instituției este utilizat în proporție de circa 81%. Acest indicator este în creștere cu 16% comparativ cu anul 2020, când capacitățile instituției erau utilizate în proporție de doar circa 70 la sută.

Din numărul total de copii înscriși toți 100% frecventează instituțiile școlare. Ca și în alte localități din Republica Moldova, în comună este prezent fenomenul migraționist care se manifestă printr-un număr mare și în creștere a copiilor ce au un părinte plecat peste hotare. Astfel în Instituția Publică Liceul Teoretic ”Grătiești” învață 48 de asemenea copii, în creștere cu 26% comparativ cu anul 2020. Totodată, în această perioadă a scăzut numărul copiilor cu ambii părinți plecați peste hotare. Gradul de școlarizare a copiilor este de 100% (vezi tabelul 14).

Tabel 14. Dinamica indicatorilor de bază ai IP Liceului Teoretic ”Grătiești”, 2020-2025

Indicatorii	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Creștere / scade, %
Capacitate (locuri)	630	630	630	630	630	630	0%
Număr de copii înscriși	440	444	474	463	470	510	16%
Număr de copii care frecventează instituțiile școlare	440	444	474	463	470	510	16%
Grad de utilizare a capacităților, %	69,8	70,5	75,2	73,5	74,6	81,0	16%
Nr. de cadre didactice	50	50	46	49	52	53	6%
Gradul de școlarizare	100	100	100	100	100	100	0%
Copii cu un părinte plecat peste hotare	38	28	33	38	23	48	26%
Copii cu ambii părinți plecați peste hotare	15	13	11	12	14	6	-60%

Sursa: calculele autorilor în baza datelor Liceului Teoretic Grătiești

Necesitățile IP Liceului Teoretic ”Grătiești” privind asigurarea cu cadre didactice sunt satisfăcute integral. IP Liceul Teoretic ”Grătiești” dispune de 2 blocuri de studii: clădirea filialei claselor primare - blocul I și blocul II - clase gimnaziale și liceale. Liceul dispune de 21 săli de clasă.

Complexul Educațional (CE) Hulboaca are o capacitate de 320 locuri și este frecventat în prezent de 205 de elevi, în creștere cu 13% comparativ cu anul 2020, când la gimnaziu învățau doar 181 copii. Capacitățile instituției sunt utilizate în prezent la nivel de 65%, fapt ce denotă încă o subutilizare semnificativă a capacităților gimnaziului. Aceasta se datorează parțial și faptului că 47 dintre copii cu vârstă școlară învață în afara satului (vezi tabelul 15).

Complexul Educațional Hulboaca dispune de 10 săli de clasă, iar procesul educațional este asigurat de 18 profesori, fiecărui profesor revenindu-i în mediu câte 11 elevi.

Tabel 15. Dinamica indicatorilor de bază ai CE Hulboaca, 2020-2025

Indicatorii	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Creștere / scădere, %
Capacitate (locuri)	320	320	320	320	320	320	0%
Număr de copii înscriși	181	181	181	190	210	205	13%
Grad de utilizare a capacităților, %	57	57	57	60	70	65	14%
Număr de elevi care frecventează instituțiile școlare în afara comunei	42	40	38	45	48	47	12%
Nr. total copii de vârstă școlară (6(7) – 18(19) ani	223	221	219	235	258	252	13%
Nr. de cadre didactice	18	18	18	18	18	18	0%
Necesarul de cadre didactice	20	20	20	20	20	20	0%
Gradul de școlarizare	100	100	100	100	100	100	0%
Copii cu un părinte plecat peste hotare	30	32	35	28	34	30	0%
Copii cu ambii părinți plecați peste hotare	8	5	5	6	6	7	-13%

Sursa: calculele autorilor în baza datelor CE Hulboaca

Școala de Arte este o instituție de învățământ extrașcolară care este frecventată de 192 copii. În școala activează 19 profesori, în creștere cu 26% comparativ cu anul 2020. Școala își are sediul în clădirea care aparține cotașilor și dispune de 9 săli de clasă. Comparativ cu anul 2020 numărul copiilor ce frecventează școala de arte a crescut cu 25% (vezi tabelul 16).

Tabel 16. Dinamica indicatorilor de bază ai Școlii de Arte din com. Grătiești, 2020-2025

Indicatorii	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Creștere / scădere, %
Capacitate (locuri)	200	200	200	200	200	200	0%
Număr de copii înscriși	155	160	165	170	182	192	25%
Grad de utilizare a capacităților, %	78	80	83	85	91	96	23%
Număr de elevi care frecventează instituțiile extrașcolare în afara comunei	60	45	40	35	30	20	-67%
Nr. de cadre didactice	15	16	17	18	19	19	26%
Necesarul de cadre didactice	17	18	19	20	24	24	23%
Gradul de școlarizare							
Copii cu un părinte plecat peste hotare	12	12	15	13	10	9	-25%
Copii cu ambii părinți plecați peste hotare	9	9	10	12	7	8	-11%

Sursa: calculele autorilor în baza datelor Școlii de Arte din com. Grătiești

În cadrul școlii activează în prezent următoarele secții: secția muzicală, canto (popular și de estradă), arta plastică (pictură), arta coreografică (dans popular și dans modern) și arta teatrală. La secția muzicală copiii au posibilitate să însușească următoarele instrumente: vioara, acordeonul, instrumentele aerofone, chitara, pianul și instrumentele de percuție. Sălile de clasă au fost renovate, iar sala de dansuri a fost echipată cu toate cele necesare. Școala se mândrește cu o orchestră de muzică populară, o fanfară și un cor, iar copiii din com. Grătiești participă la concursuri municipale, republicane și internaționale.

Problemele majore ale școlii de arte sunt: instrumentele muzicale uzate, lipsa utilajelor tehnice, mobilierul necorespunzător, lipsa spațiilor și a sălilor pentru studii adaptate conform cerințelor, insuficiența personalului tehnic, lipsa sălilor pentru pictură, dar și a sălii de festivități pentru desfășurarea evenimentelor școlii.

7.2 Sănătate

Centrul de Sănătate din comuna Grătiești îl constituie însuși Centrul de Sănătate din satul Grătiești și Oficiul medicilor de familie din s. Hulboaca. Personalul instituțiilor medicale este alcătuit din 20 persoane. Numărul de personal medical acoperă integral numărul necesar de cadre medicale. Numărul personalului medical raportat la o mie de locuitori este stabil pe parcursul perioadei 2020-2025 și constituie circa 3,1 persoane. În comună activează 3 farmacii și două cabinete stomatologice (vezi tabelul 17).

Tabel 17. Instituțiile medicale din comuna Grătiești și asigurarea lor cu personal, 2020-2025

Numărul de instituții medicale	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Centrul de sănătate Grătiești	1	1	1	1	1	1
Farmacii	1	1	2	3	3	3
Cabinete stomatologice	2	2	2	2	2	2
Oficiul medicilor de familie Hulboaca	1	1	1	1	1	1
Numărul de personal medical	20	20	20	20	20	20
Numărul de personal medical la 1000 de locuitori	3,08	3,07	3,05	3,06	3,03	3,08

Sursa: calculele autorilor în baza datelor din primăria comunei Grătiești

Centrul de Sănătate Grătiești este amplasat într-o clădire adaptată, care este conectată la sistemul centralizat de încălzire, apeduct, canalizare, telefon, rețea de internet. Asistența medicală a populației este prestată de specialiști în următoarele domenii:

- a) Medicină de familie
- b) Asistență obstetrical-ginecologică
- c) Asistență stomatologică
- d) Proceduri și vaccinare a populației
- e) Fizioterapie
- f) Investigații clinice de laborator.

Oficiul medicilor de familie din s. Hulboaca este amplasat într-o clădire ce corespunde în linii mari cerințelor de rigoare pentru asemenea instituții. Totodată, spațiul

de la etajul doi al edificiului rămâne în continuare neutilizat și oferă posibilități pentru prestarea diverselor servicii conexe.

Analiza datelor privind morbiditatea populației din comună în perioada 2020-2025 denotă o creștere semnificativă atât în cifre absolute cât și relative a cazurilor de îmbolnăvire cu diferite forme de cancer (cu circa 61%) și cu boli hepatice (circa 35%). Totodată, cele mai răspândite maladii în comună sunt cele cardiovasculare, precum și cele ale aparatului respirator. La momentul actual, în anul 2025, în comună au fost înregistrate 884 cazuri de asemenea maladii, ce constituie o creștere cu 19% comparativ cu anul 2020. Acestea sunt urmate ca număr de bolile aparatului respirator, 457 cazuri în 2025, în creștere cu 14% comparativ cu anul 2020 (vezi tabelul 18).

Tabel 18. Dinamica morbidității populației din comuna Grătiești, 2020-2025, persoane, %

Indicatorii	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2025/2020, %
Boli cardiovasculare	744	765	639	751	718	884	119%
Cancer	87	100	109	120	115	140	161%
Boli ale aparatului respirator	402	370	2210	470	471	457	114%
Boli ale aparatului digestiv, inclusiv:	194	61	59	87	74	72	37%
Patologii hepatice	34	53	14	31	31	46	135%
Traume, otrăviri și alte consecințe ale cauzelor externe	101	56	12	17	16	9	9%
Tuberculoza	3	5	3	4	2	0	0%
SIDA	4	5	6	6	6	6	150%
Alcoolici	41	40	40	37	37	39	95%
Persoane consumatoare de droguri	20	22	23	24	26	26	130%

Sursa: calculele autorilor în baza datelor Centrului de sănătate Grătiești

În comună se înregistrează și o creștere alarmantă a numărului de persoane consumatoare de droguri și a cazurilor de îmbolnăviri cu SIDA, chiar dacă numărul acestora este mai mic comparativ cu alte maladii. Astfel în anul 2025 au fost înregistrați 26 de persoane consumatoare de droguri, comparativ cu 20 în anul 2020, și 6 cazuri de îmbolnăvire cu SIDA comparativ cu 4 cazuri în 2020.

Trebuie menționate și tendințele pozitive în ce privește morbiditatea populației. Astfel, în 2025 comparativ cu anul 2020 au scăzut cu 63% cazurile de îmbolnăvire cu boli ale aparatului digestiv, în afara celor hepatice. S-au redus cu peste 91% cazurile de traume, otrăviri și alte consecințe ale cauzelor externe, nu avem niciun caz de tuberculoză în comună, comparativ cu 3 cazuri în anul 2020. De asemenea în această perioadă s-a redus numărul alcoolicilor din comună cu circa 5%.

7.3 Cultura

Case de cultură

În comună sunt două case de cultură: una în s. Grătiești cu o suprafață de 220 m² și capacitatea de 250 locuri și una în s. Hulboaca cu o suprafață de 160 m² și capacitatea de

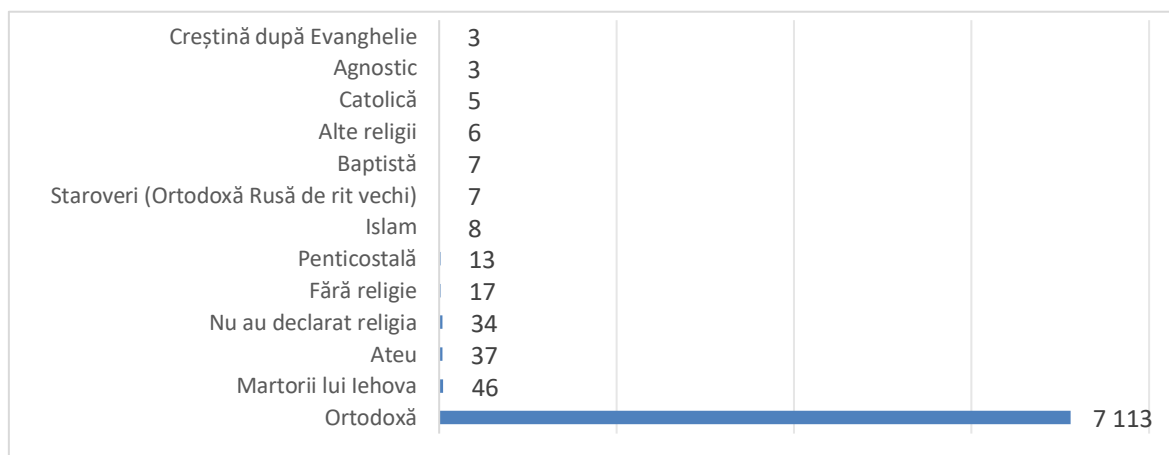
150 locuri. Casa de cultură din s. Grătiești a fost recent reparată capital prin finanțare din cadrul Programului guvernamental Satul European I.

Totodată, trebuie menționat că ambele case de cultură nu activează din lipsa de personal salarizat și a dotării insuficiente cu mobilier și echipament necesar, iar casa de cultură din s. Hulboaca mai necesită și reparații pentru instalarea geamurilor și amenajarea sălilor pentru activități.

Biserici

Pe teritoriul comunei activează biserici de rit creștin ortodox, și anume cea din s. Grătiești cu hramul Sfânta Treime, care datează din anul 1908, cea din s. Hulboaca cu hramul Sfânta Parascheva, fondată în anul 2000 și cel mai nou locaș de cult - capela din s. Grătiești cu hramul Sfântul Ioan Botezătorul deschisă în anul 2022.

Conform recensământului populației din anul 2024 majoritatea covârșitoare a populației din comuna Grătiești - 7113 persoane sau peste 97% din populația comunei sunt de religie creștin ortodoxă. La distanță mare ca număr se află a doua comunitate religioasă - cea a martorilor lui Iehova, care a cuprins 46 de membri la situația din anul 2024. De asemenea în comună locuiesc 37 de persoane care se consideră atei și 34 persoane care nu și-au declarat religia. În afară de aceste comunități religioase în comună mai locuiesc și reprezentanții altor culte, confesiuni sau religii cum ar fi penticostalii, musulmanii, staroverii din biserica Ortodoxă Rusă de rit vechi, baptiștii, creștinii catolici, creștinii după Evanghelie, etc. (vezi figura 10).

Figura 10. Structura populației din comuna Grătiești după religia declarată, persoane, 2024

Sursa: elaborată de autori, conform datelor <https://statistica.gov.md>, BNS, 2025

În pofida prezenței unei diversități semnificative a diferitor comunități religioase, majoritatea covârșitoare a populației comunei este creștin-ortodoxă.

Comuna Grătiești dispune de trei cimitire, dintre care unul este amplasat pe lângă biserica Sfânta Treime din s. Grătiești și altul în satul Hulboaca, iar al treilea urmează a fi amenajat pe str. Doina. Cimitirul din s. Grătiești practic nu mai dispune de locuri pentru înhumare, iar cimitirul din s. Hulboaca mai are un număr limitat de spații libere.

Biblioteci

În comună activează 2 biblioteci publice, câte una în fiecare sat. La începutul anului 2025 cele două biblioteci dispuneau de un fond total de carte de circa 13495 volume, dintre care 95 la sută sunt în limba română, circa 3% în limba rusă și 2% în alte limbi. Toate aceste volume sunt puse la dispoziția celor aproximativ 950 de utilizatori abonați.

Ponderea utilizatorilor bibliotecilor publice, raportat la numărul de populație în vârstă de peste 10 ani, constituie circa 15%, fapt ce denotă un interes redus al locuitorilor față de serviciile oferite de bibliotecile publice (vezi tabelul 19).

Tabel 19. Asigurarea cu personal și fond de carte a bibliotecilor din comuna Grătiești, 2025

Indicatorii	Total pe comuna
Biblioteci	2
Personal angajat	2
Personal necesar	1
Fond de carte,	13495
din care	
în limba română	12777
în limba rusă	453
în alte limbi	265
Nr. de cititori	953
Numărul de cititori raportat la populația de 10 ani și peste, %	15,3

Sursa: calculele autorilor în baza datelor din primăria comunei Grătiești

Trebuie menționat că biblioteca publică din s. Hulboaca nu este conectată la rețeaua de aprovizionare cu apă potabilă și canalizare. Totodată, spațiul bibliotecii este insuficient și nu permite prestarea unor servicii mai calitative pentru potențialii cititori din comună.

Tineret și Sport

În satul Grătiești este amenajat un stadion de fotbal, însă starea acestuia nu corespunde cerințelor de organizare a competițiilor de nivel republican. Terenul de sport din satul Hulboaca de asemenea necesită investiții pentru lucrări de amenajare. Alocările din partea bugetului local pentru desfășurarea competițiilor sportive nu întotdeauna sunt suficiente pentru dezvoltarea sportului în comună. Echipele sportive sunt slab dotate cu echipament sportiv, deși în anul 2025 pentru activități sportive primăria a alocat 189 mii lei, iar pentru anul 2026 au fost alocate 200 mii lei pentru procurarea echipamentului și organizarea manifestărilor sportive. Totodată multe activități sportive se mențin pe entuziasmul jucătorilor și a antrenorilor.

Se cere o îmbunătățire semnificativă a condițiilor de pregătire și participare a sportivilor la competițiile regionale și naționale. Sala de sport a Complexului Educațional Hulboaca necesită lucrări de hidro și termoizolare, dar și de dotare cu echipamentul necesar. În opinia locuitorilor, în comună ar fi binevenit un centru sportiv multifuncțional, care să includă și o piscină.

De asemenea este necesară și o schimbare a atitudinii locuitorilor comunei față de sport, ca o componentă esențială a unui mod de viață sănătos.

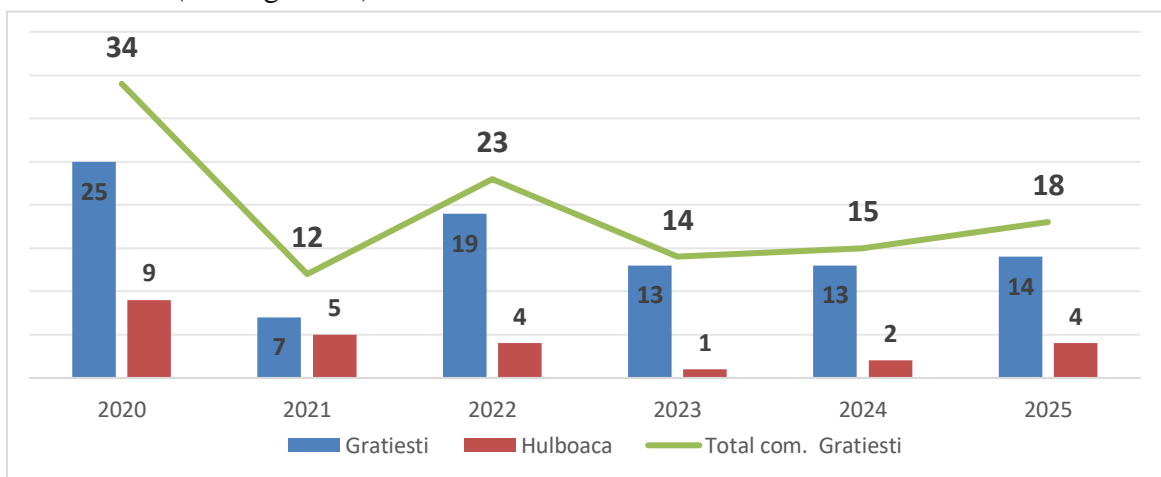
Este o tradiție ca de hramul satelor Grătiești și Hulboaca, precum și la alte evenimente culturale să se desfășoare competiții sportive amicale. Se propune organizarea și altor concursuri și manifestații sportive, care ar promova un mod de viață sănătos și ar implica locuitorii comunei în participarea activă la viața sportivă a comunei, cum ar fi, de exemplu “Cea mai sportivă familie”, competiții sportive dintre echipele formate din antreprenorii locali, etc.

În comună activează Centrul de Tineret Grătiești, creat sub auspiciile Ministerului Educației și Cercetării cu suportul Consiliului comunal Grătiești. Centrul prestează servicii de dezvoltare personală, vocațională, activități de voluntariat și animarea timpului liber. Zilnic în activitățile centrului sunt implicați peste 30 copii și tineri.

În comună sunt amenajate câteva terenuri de joacă pentru copii, dar mai sunt necesare asemenea spații și în alte sectoare ale localității.

7.4 Situația criminogenă

Situația criminogenă din satele comunei Grătiești este, în linii mari, sub control. În ultimii ani se înregistrează o scădere stabilă a numărului de infracțiuni, cu o ușoară creștere în anul 2025 (vezi figura 11).

Figura 11. Dinamica infracțiunilor din comuna Grătiești, 2020-2025

Sursa: elaborată de autori, conform datelor Inspectoratului de Poliție Râșcani, 2025

Cele mai numeroase infracțiuni sunt sustragerile din avutul proprietarului (furturile), șofarea în stare de ebrietate și escrocheriile. Se poate menționa prezența în anul 2025 a unor infracțiuni precum jafurile (2 cazuri) și violurile (2 cazuri) spre deosebire de anii precedenți.

8 Finanțele publice locale

Veniturile în bugetul comunei Grătiești în anul 2025 au constituit 45446,8 mii lei, fiind în creștere cu circa 87% comparativ cu anul 2020. Diferite transferuri de la bugetul municipal Chișinău în anul 2025 au constituit 21718,6 mii lei sau circa 48% din total venituri în anul 2025.

În perioada 2020-2025 au crescut semnificativ veniturile din astfel de surse precum impozitele, taxe, amenzi, donații și plăți diverse. Astfel în perioada 2020-2025 acestea au crescut de peste 3 ori, de la 7463 mii lei în anul 2020 la circa 23324 mii lei în anul 2025. De asemenea au crescut și veniturile de la arenda terenurilor de la 108 mii lei în anul 2020 la 404,5 mii lei în anul 2025 sau de circa 3,7 ori (vezi tabelul 20).

Respectiv, se poate observa o tendință pozitivă de reducere a ponderea transferurilor în total venituri ale com. Grătiești de la 68,9% în anul 2020 la 47,8% în anul 2025 sau cu circa 21 de procente.

Tabel 20. Dinamica veniturilor și cheltuielilor com. Grătiești, 2020-2025, mii lei

Indicatorii	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2025/2020, %
Venituri	24.309,6	27.539,7	36.133,5	35.561,8	40.271,7	45.446,8	186,9%
din care,							
Transferuri diverse	16.737,8	18.879,2	22.149,8	22.700,3	21.828,3	21.718,6	129,8%
Impozite, taxe, amenzi, donații și plăți diverse	7.463,0	8.413,5	13.842,0	12.678,4	18.204,4	23.323,7	312,5%
Arenda terenurilor	108,8	247,1	141,7	183,1	238,9	404,5	371,6%
Total venituri	24.309,6	27.539,7	36.133,5	35.561,8	40.271,7	45.446,8	186,9%
Ponderea transferurilor în total venituri, %	68,9%	68,6%	61,3%	63,8%	54,2%	47,8%	69,4%
Cheltuieli	18.656,1	29.926,4	47.169,9	46.465,3	33.810,7	45.352,8	243,1%
Bilanțul	-5.654	2.387	11.036	10.903	-6.461	-94	
Raportul Venituri/Cheltuieli	130,3%	92,0%	76,6%	76,5%	119,1%	100,2%	76,9%
Raportul Venituri proprii/Cheltuieli	40,6%	28,9%	29,6%	27,7%	54,5%	52,3%	128,9%

Sursa: Elaborată de autori conform datelor Boost Moldova (<https://mf.gov.md/ro/categoria-documentului/boost>) pentru perioada 2020-2023 și din Primăria Grătiești pentru perioada 2024-2025

Sursele principale de venituri în bugetul local au fost următoarele:

- 111110 Impozit pe venitul reținut din salariu
- 111121 Impozitul pe venitul persoanelor fizice spre plata/achitat
- 113240 Impozitul pe bunurile imobiliare achitat de către persoanele fizice cetățeni din valoarea estimată (de piață) a bunurilor imobiliare
- 114418 Taxa pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii
- 113230 Impozitul pe bunurile imobiliare achitat de către persoanele juridice și fizice înregistrate în calitate de întreprinzător din valoarea estimată (de piață) a bunurilor imobiliare

Potrivit datelor primăriei, toate veniturile acumulate în bugetul comunei sunt valorificate până la sfârșitul anului.

9 Mediul ambiant

9.1 Resursele naturale

Resursele Acvaticе. Pe teritoriul comunei Grătiești sunt amplasate 4 fântâni arteziene, 289 fântâni de suprafață și cinci cișmele. Ele sunt repartizate după cum urmează: 2 fântâni arteziene în s. Grătiești și 2 în s. Hulboaca; 174 fântâni de suprafață în s. Grătiești și 115 în s. Hulboaca; cele 5 cișmele sunt amplasate în s. Grătiești.

Fântânile arteziene sunt funcționale. Apeductul construit se află la balanța SA „Apă - Canal Chișinău”. De menționat, că potrivit măsurărilor efectuate în ultimii ani de către serviciul de sănătate publică, calitatea apei din fântânile de suprafață și cișmele nu corespunde parametrilor de apă potabilă.

O altă sursă de apă a comunei este lacul Grătiești cu o suprafață totală de circa 17 ha. De asemenea teritoriul comunei este tranzitat de râulețul Hulbocica pe o distanță de circa 8 km. Deși comuna dispune de suficiente surse de apă, totuși din cauza poluării acestora locuitorii nu le pot utiliza în calitate de surse de apă potabilă. Rezervele de apă din lacul Grătiești sunt limitate din cauza colmatării excesive a lacului.

Fondul forestier al comunei constituie 494 ha, care este într-o stare critică, fiind afectat de defrișările ilicite. În fiecare an sunt plantați arbori, dar foarte puțini dintre ei ajung la maturitate din cauza atitudinii indifferente a localnicilor, care admit pășunatul pe teritoriul acestor plantații.

9.2 Factori de poluare a mediului

Mulți dintre locuitorii comunei continuă să mai arunce deșeurile menajere la gunoștile neautorizate, direct în stradă sau în natură, fapt ce influențează negativ asupra calității mediului ambiant, poluând solul, aerul și apele freatice, dar și bazinul râulețului Hulbocica, respectiv și apele lacului Grătiești.

Pe teritoriul comunei a existat un depozit de chimicale pentru agricultură, care încă mai creează riscuri de poluare a apelor freatice și a solului din preajmă.

Albia și lunca râulețului Hulbocica pe toată lungimea sunt intens poluate cu deșeurile de materiale de construcție, deșeurile de producere și menajere. Probele de apă prelevate din râul Hulbocica și lacul Grătiești confirmă faptul că poluarea este permanentă și rezultă atât din poluarea cu deșeurile industriale, cât și din deșeurile aruncate de către locuitorii comunei.

În comună nu există o gunoște autorizată, iar cea care se exploata anterior a fost lichidată și urmează a fi recultivat. Pe parcursul ultimilor ani a fost contractat un serviciu comunal ce se ocupă de colectarea și transportarea deșeurilor menajere la un loc autorizat. Totuși, din cauza atitudinii iresponsabile a unor cetățeni, uneori se atestă apariția unor gunoști spontane, ceea ce amplifică procesul de poluare a mediului.

În vederea ameliorării situației date se impune necesitatea creării unui serviciu specializat pentru curățirea și amenajarea spațiilor publice din comună. Acestea ar trebui dotate cu tehnica și echipamentele necesare, precum și cu un personalul bine instruit.

10 Analiza SWOT

PUNCTE FORTE (Avantaje)	PUNCTE SLABE
➤ Amplasarea geografică favorabilă a comunei - în apropierea or. Chișinău și la intersecția traseelor naționale auto ➤ Potențialul uman omogen, bine instruit și în creștere ➤ Costurile atractive pentru spațiul locativ și o infrastructură destul de dezvoltată ➤ Sectorul economic relativ dezvoltat, numărul mare al agenților economici (mai mult de 450 agenți economici) ➤ Instituții preșcolare și școlare atractive pentru locuitorii comunei ➤ Instituții medicale dotate cu cadre și utilaj modern și accesibile pentru cetățeni ➤ Serviciile instituțiilor publice din or. Chișinău sunt accesibile pentru populația comunei ➤ Serviciile oferite de Primărie acoperă în mare parte necesitățile locuitorilor comunei ➤ Destinații turistice atractive și accesibile pentru cetățeni ➤ Satul Hulboaca amplasat într-o zonă ecologic verde și pitorească ➤ Sector non guvernamental activ și în creștere ➤ Sector hotelier și ospitalier în dezvoltare	➤ Lipsa mass-mediei locale (TV, radio, ziar local, pagina web - actualizată) ➤ Dialog și parteneriat insuficient dintre APL, mediul de afaceri și societatea civilă ➤ Numărul mare de divorțuri în raport cu numărul de căsătorii înregistrate ➤ Insuficiența întreprinderilor comerciale și de prelucrare a materiei prime locale în s. Hulboaca ➤ Iluminare stradală insuficientă în s. Hulboaca și la periferia comunei ➤ Nivelul scăzut de dezvoltare a infrastructurii în s. Hulboaca comparativ cu s. Grătiești ➤ Starea nesatisfăcătoare a unor drumuri locale ➤ Accesul problematic la șoseaua Balcani de pe str. Ștefan cel Mare și str. Agricultorilor ➤ Lipsa accesului la șoseaua M5 de pe str. Prieteniei, Grătiești și de pe str. Sfânta Vineri, Hulboaca ➤ Starea insuficientă a trotuarelor din comună și lipsa traseelor pentru bicicliști ➤ Clădirea fostului Institut de tutun reprezintă o zonă de risc sporit pentru locuitorii comunei ➤ Monitorizare video insuficientă în comună ➤ Lipsa grupurilor sanitare publice în comună ➤ Număr insuficient de parcări la instituțiile școlare și preșcolare ➤ Casa de cultură din s. Hulboaca nefuncțională ➤ Lipsa unui centru de prestare a serviciilor pentru persoanele în etate

PUNCTE FORTE (Avantaje)	PUNCTE SLABE
	➤ Lipsa unei cantine sociale în comună ➤ Nivelul redus de conștientizare și educație ecologică a populației comunei ➤ Lipsa Asociației de locatari la blocurile de pe str. Prieteniei 4,6 și 8 ➤ Curțile blocurilor locative de pe str. Prieteniei 4,6 și 8 neamenajate ➤ Nivelul înalt de poluare a apei din fântânile de suprafață și cișmele din comună ➤ Insuficiența de apă potabilă în unele cartiere locative din comună ➤ Poluarea unor zone ale comunei din cauza activității industriale și a aruncărilor neautorizate de gunoi ➤ Fondul forestier degradat ➤ Servicii ineficiente de colectare și evacuare a deșeurilor menajere ➤ Împiedicarea implicării societății civile în soluționarea problemelor comunității ➤ Colmatarea albiei râulețului Hulbocica, a lacului Grătiești și a lacului Aleaga ➤ Lipsa unor zone verzi amenajate cu terenuri de joacă și agrement ➤ Nivelul scăzut al coeziunii sociale/intercomunicării dintre diverse grupuri sociale din comună

OPORTUNITĂȚI	RISCURI / AMENINȚĂRI
➤ Participarea activă la diferite proiecte, concursuri de programe naționale și internaționale ➤ Includerea în statele primăriei a unei funcții responsabile de atragerea investițiilor și altor proiecte în comună ➤ Conlucrarea eficientă cu donatorii și atragerea fondurilor extrabugetare în comunitate, ➤ Atragerea potențialilor investitori pentru crearea zonelor de odihnă activă (linie Tiroleana, poteci turistice pentru drumeții, mountain biking, etc.)	➤ Migrația populației în zona urbană și peste hotare ➤ Exodul de specialiști și forță de muncă ➤ Natalitatea redusă a populației din comună ➤ Calamitățile naturale ➤ Dialog social insuficient între APL, și principalele grupe de locuitori ai comunei, fapt ce poate duce la neînțelegeri și nerezolvarea multor probleme legate de dezvoltarea locală ➤ Inerția (indiferența/pasivitatea populației) care nu conștientizează avantajele

OPORTUNITĂȚI	RISCURI / AMENINȚĂRI
➤ Stabilirea parteneriatelor, înfrățirilor și implicarea în diverse programe naționale și internaționale (Diaspora) ➤ Crearea unui parteneriat intercomunitar cu primăriile din vecinătate și implementarea unor proiecte comune ➤ Dezvoltarea sectorului asociativ și implicarea acestuia în atragerea fondurilor ➤ Crearea unor parteneriate eficiente cu societatea civilă și ONG-urile de profil ➤ Efectuarea unui studiu de fezabilitate privind oportunitățile de promovare a turismului local ➤ Înregistrarea traseului turistic local "Poteci spre inima strămoșilor" ➤ Crearea unei întreprinderi municipale de prestare a serviciilor de salubritate și amenajare a spațiilor publice din comună ➤ Folosirea avantajului de amplasare geografică a comunei pentru identificarea oportunităților de dezvoltare ➤ Dotarea și echiparea caselor de cultură din comună pentru prestarea serviciilor polivalente ➤ Sporirea randamentului și eficienței activității angajaților Primăriei prin îmbunătățirea mecanismului de motivare a personalului ➤ Stabilirea unei "linii fierbinți" pentru recepționarea mesajelor operative despre neregulile ce au loc în comună ➤ Amenajarea et. 2 al OMF Hulboaca pentru prestarea diverselor servicii pentru locuitorii comunei ➤ Termoizolarea clădirilor publice și dotarea lor cu sisteme fotovoltaice va permite reducerea facturilor pentru energie	unei coeziuni și conlucrări eficiente cu APL pentru rezolvarea problemelor comunei ➤ Creșterea morbidității populației comunei din cauza diverșilor factori de poluare, inclusiv fonică ➤ Dependența mare a bugetului local de transferurile de la bugetul mun. Chișinău

11 Strategia de dezvoltare

11.1 Viziunea

Viziunea strategică a comunei Grătiești este următoarea:

„Comună modernă și prosperă, cu infrastructură de calitate și oportunități pentru dezvoltarea capitalului uman, cu cetățeni activi, responsabili și un mediu ambiant curat și sănătos”

11.2 Obiective strategice

În vederea realizării viziunii strategice de dezvoltare sunt stabilite patru Obiective strategice:

I. Consolidarea și stimularea dezvoltării economiei locale

II. Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii sociale

III. Creșterea calității serviciilor sociale

IV. Îmbunătățirea stării mediului ambiant.

Acestea reprezintă direcțiile prioritare ale Strategiei de Dezvoltare Socio-Economică a comunei Grătiești.

11.3 Programe de dezvoltare

Viziunea și obiectivele strategice privind dezvoltarea comunității vor fi realizate prin douăzeci și patru de **Programe de Dezvoltare** cuprinse în cele patru obiective strategice:

Obiectiv Strategic 1. Consolidarea și stimularea dezvoltării economiei locale

- PD 1. Consolidarea veniturilor în bugetul local;
- PD 2. Conlucrarea APL cu agenții economici;
- PD 3. Revitalizarea și păstrarea meșteșugăritului popular;
- PD 4. Dezvoltarea agriculturii și a sectorului de procesare;
- PD 5. Îmbunătățirea climatului investițional;
- PD 6. Dezvoltarea turismului rural;
- PD 7. Promovarea imaginii comunei;

Obiectiv Strategic 2. Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii sociale și tehnico-edilitare

- PD 8. Reparația și amenajarea drumurilor și străzilor;
- PD 9. Reparația podurilor;
- PD 10. Construcția și amenajarea pistelor pentru bicicliști;
- PD 11. Reparația și dotarea caselor de cultură din comună;
- PD 12. Amenajarea stadioanelor din comună;
- PD 13. Organizarea și amenajarea obiectelor de infrastructură;
- PD 14. Acces îmbunătățit la sisteme de canalizare, aprovizionare cu apă potabilă și extinderea rețelei de aprovizionare cu gaze naturale;

Obiectiv Strategic 3. Creșterea calității prestării serviciilor sociale

- PD 15. Îmbunătățirea serviciilor medicale la nivel de comună;
- PD 16. Crearea unui centru multifuncțional pentru persoanele în etate;
- PD 17. Sporirea calității serviciilor de educație;
- PD 18. Crearea zonelor de agrement;

Obiectiv Strategic 4. Păstrarea și ameliorarea stării mediului ambiant

- PD 19. Crearea serviciului de salubritate și amenajare a spațiilor publice;
- PD 20. Educarea ecologică a populației;
- PD 21. Reducerea nivelului de poluare a mediului ambiant;
- PD 22. Amenajarea și protejarea spațiilor verzi;
- PD 23. Utilizarea eficientă a fondului funciar;
- PD 24. Revitalizarea suprafețelor acvatice din comună.

12 Bugetul SDSE

Bugetul strategiei cuprinde doar bugetul programelor de dezvoltare și acțiunilor menționate în Planul de acțiuni și presupune alocarea de potențiale mijloace financiare atrase și din alte surse. Bugetul estimat nu include bugetul dedicat funcționării APL și constituie circa 106,8 mil Lei pentru perioada 2026-2030.

Tabel 21. Bugetul planului de acțiuni și numărul de programe de dezvoltare, 2026-2030

Denumirea obiectivului strategic	Nr. programe	Mii lei	Pondere, %
OS 1. Consolidarea și stimularea dezvoltării economiei locale	7	7180	6,7%
PD 1. Consolidarea veniturilor în bugetul local		15	0,0%
PD 2. Conlucrarea APL cu agenții economici		120	0,1%
PD 3. Revitalizarea și păstrarea meșteșugăritului popular		2575	2,4%
PD 4. Dezvoltarea agriculturii și a sectorului de procesare		50	0,0%
PD 5. Îmbunătățirea climatului investițional		320	0,3%
PD 6. Dezvoltarea turismului rural		2630	2,5%
PD 7. Promovarea imaginii comunei		1470	1,4%
OS 2. Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii sociale și tehnico-edilitare	7	62270	63,0%
PD 8. Reparația și amenajarea drumurilor și străzilor		20350	19,1%
PD 9. Reparația podurilor		1450	1,4%
PD 10. Construcția și amenajarea pistelor pentru bicicliști		9450	8,8%
PD 11. Reparația și dotarea caselor de cultură din comună		1860	1,7%
PD 12. Amenajarea stadioanelor din comună		7070	6,6%
PD 13. Organizarea și amenajarea obiectelor de infrastructură		7940	7,4%
PD 14. Acces îmbunătățit la sisteme de canalizare, aprovizionare cu apă potabilă și extinderea rețelei de aprovizionare cu gaze naturale		19150	17,9%
OS 3. Creșterea calității prestării serviciilor sociale	4	18800	17,6%
PD 15. Îmbunătățirea serviciilor medicale la nivel de comun		850	0,8%
PD 16 Crearea unui centru multifuncțional pentru persoanele în etate		2180	2,0%
PD 17. Sporirea calității serviciilor de educație		2380	2,2%
PD 18 Crearea zonelor de agrement		13390	12,5%
OS 4. Păstrarea și ameliorarea stării mediului ambiant	6	13540	12,9%
PD 19. Crearea serviciului de salubritate și amenajare a spațiilor publice		3710	3,5%
PD 20. Educarea ecologică a populație		340	0,3%
PD 21. Reducerea nivelului de poluare a mediului ambiant		175	0,2%
PD 22. Amenajarea și protejarea spațiilor verzi		600	0,6%
PD 23. Utilizarea eficientă a fondului funciar		15	0,0%
PD 24. Revitalizarea suprafețelor acvatice din comună		8700	8,1%
Total SDSE 2026-2030	24	106790	100,0%

13 Planul de acțiuni

13.1 OS 1. Consolidarea și stimularea dezvoltării economiei locale

#	Programele de dezvoltare și acțiunile	Indicatori de monitorizare	Perioada de implementar	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Parteneri
1.1	PD 1. Consolidarea veniturilor în bugetul local						
1.1.1	Acordarea facilităților fiscale locale în crearea noilor afaceri pentru tineri și femei	Nr. de facilități acordate	Permanent	---	ODA, Granturi	Consiliul local	Agenții economici
1.1.2	Organizarea instruirilor pentru tineri și femei în domeniul creării și gestionării afacerilor	Nr. de instruiți organizate	Anual, 2026-2030	15	ODA, Granturi	APL	Agenții economici, ONG, Comunitatea
1.1.3	Darea în arendă a spațiilor libere și a terenurilor pentru construcția unităților economice	Nr. de spații libere și terenuri date în arendă	Permanent	---	---	APL	Agenții economici
1.1.4	Supravegherea achitării impozitelor și taxelor locale	Suma de impozite și taxe colectate	Permanent	---	---	Primăria	Agenții economici, ONG, Comunitatea
1.1.5	Conlucrarea eficientă cu donatorii și atragerea fondurilor extrabugetare în comunitate	Suma fondurilor atrase	Permanent	---	---	Primăria	Agenții economici, ONG, Comunitatea
1.2	PD 2. Conlucrarea APL cu agenții economici						
1.2.1	Informarea agenților economici despre oportunitățile de instruire și dezvoltarea afacerilor	–	Permanent	---	---	Primăria	Agenții economici, ONG, potențialii întreprinzători
1.2.2	Elaborarea regulamentului de acordare a titlului "Antreprenorul anului" în comună și acordarea titlului "Antreprenorul anului"	Regulament elaborat	Anual	20	Agenții economici, buget propriu	APL	Agenții economici, ONG, Comunitatea
1.2.3	Organizarea întrunirilor a APL cu antreprenorii locali	Nr. de instruiți organizate	Trimestrial	4	Buget local	APL	Agenții economici
1.2.4	Încheierea acordurilor de parteneriat dintre APL și agenții economici pentru sponsorizarea proiectelor comunitare".	Nr. de acorduri încheiate	Permanent	---	---	APL	Agenții economici

1.3	PD 3. Revitalizarea și păstrarea meșteșugăritului popular						
1.3.1	Implicarea meșterilor populari din comună în organizarea și participarea la manifestările socio-culturale locale, regionale, naționale și internaționale	Nr. de participări la manifestările socio-culturale	Permanent	15	Buget local	APL	Agenții economici, ONG, meșterii populari
1.3.2	Organizarea manifestațiilor culturale și a expozițiilor în localitate	Nr. de manifestații culturale organizate	După necesitate	500	Buget local	APL	Agenții economici, ONG, Comunitatea
1.4	PD 4. Dezvoltarea agriculturii și a sectorului de procesare						
1.4.1	Organizarea instruirilor și seminarelor pentru producătorii agricoli din comună	Nr. de instruirii și seminare organizate	Permanent	10	Buget local	APL	Agenții economici, ONG
1.4.2	Stimularea și atragerea tinerilor antreprenori în domeniul procesării materiei prime agricole	Nr. de afaceri lansate de tineri antreprenori	Permanent	---	---	APL, Consiliul local	Agenții economici, ONG
1.5	PD 5. Îmbunătățirea climatului investițional						
1.5.1	Încheierea acordurilor cu alte APL-uri privind atragerea în comun a investițiilor	Nr. de acorduri încheiate	Permanent	---	CALM	APL	Agenții economici, ONG
1.5.2	Elaborarea unui ghid pentru potențialii investitori	Ghid elaborat	2026	20	Buget local, Donatori, Diaspora	APL	Agenții economici, ONG, Comunitatea
1.5.3	Includerea în statele primăriei a unei funcții responsabile de atragerea investițiilor și altor proiecte în comună	Funcție inclusă în state	2026	60	Buget local	APL	Agenții economici, ONG, Comunitatea
1.6	PD 6. Dezvoltarea turismului rural						
1.6.1	Cartografierea punctelor de atracție turistică din comună	Punctele de atracție turistică cartografiate	2026	10	Buget local	APL	Agenții economici, ONG, Comunitatea
1.6.2	Elaborarea unui plan de acțiuni privind dezvoltarea turismului în comună	Plan de acțiuni elaborat	2026-2027	30	Buget local	APL	Agenții economici, ONG
1.6.3	Promovarea atragerii investițiilor în domeniul turismului	Volumul de investiții atrase în turism	Permanent	10	Buget local	Primarul, Consiliul local	Agenții economici, ONG
1.6.4	Crearea unor puncte de atracție turistică în comună	Nr. de puncte de atracție turistică create	2026 -2030	500	Buget local, resurse atrase	ONG	Agenții economici, comunitatea, APL

1.6.5	Efectuarea unui studiu de fezabilitate privind oportunitățile de promovare a turismului local	Studiul de fezabilitate elaborat	2026-2027	20	Buget local	APL	Agenții economici, ONG
1.6.6	Înregistrarea traseului turistic local ”Poteci spre inima strămoșilor”	Traseul turistic înregistrat	2026-2027	20	Buget local	APL	Agenții economici, ONG
1.7	PD 7. Promovarea imaginii comunei						
1.7.1	Elaborarea pliantelor și altor materiale publicitare despre comuna Grătiești	Pliante și materiale publicitare elaborate	2026	50	Buget local, resurse atrase	ONG	Agenții economici, comunitatea, APL, ONG
1.7.2	Actualizarea paginii web a localității	Paginii web a localității actualizată	Permanent	30	Buget local, resurse atrase	APL, ONG	Agenții economici, comunitatea, ONG
1.7.3	Elaborarea simbolicii locale	Simbolica locală elaborată	2026-2027	10	Buget local, resurse atrase	APL	Agenții economici, comunitatea, ONG
1.7.4	Participarea la concursuri și festivaluri municipale, republicane și internaționale	Nr de participări la concursuri și festivaluri	Anual	50	Buget local, resurse atrase	ONG	Agenții economici, comunitatea, APL, meșterii populari
1.7.5.	Organizarea unor festivaluri anuale/bianuale cu tematică etno-folclorică și teatral-muzicală	Festivaluri organizate	Anual	200	Buget local, resurse atrase	APL, Școala de arte,	Agenții economici, comunitatea, APL

13.2 OS 2. Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii sociale

#	Programele de dezvoltare și acțiunile	Indicatori de monitorizare	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Parteneri
2.1	PD 8. Reparația și amenajarea drumurilor și străzilor						
2.1.1	Iluminarea și amenajarea str. Ștefan cel Mare în s. Grătiești și în s. Hulboaca cu trotuare	Străzile iluminate și amenajate cu trotuare	2026- 2027	1500	Buget municipal	APL	Comunitatea, agenții economici
2.1.2	Reparația drumurilor de acces către blocurile de pe str. Prieteniei 4, 6 și 8 din s. Grătiești	Drumurile de acces reparate	2026	5000	Proiect ”Curtea europeană”	Grupul de inițiativă	Comunitatea, agenții economici
2.1.3	Amenajarea unui sens giratoriu la ieșirea din s. Grătiești pe sos. Balcani la intersecțiile cu str. Ștefan cel Mare	Sens giratoriu amenajat	2026-2028	2000	Buget municipal, Buget local Proiecte -	APL	Comunitatea, agenții economici

Strategia de dezvoltare socio-economică a comunei Grătiești 2026-2030

#	Programele de dezvoltare și acțiunile	Indicatori de monitorizare	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Parteneri
2.1.4	Amenajarea unei benzi de intrare pe șoseaua Balcani de pe str. Agricultorilor	Bandă de intrare amenajată	2026-2028	1000	Buget municipal, Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.1.5	Amenajarea parcurii la școala primară din s. Grătiești	Parcare amenajată	2026	300	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.1.6	Amenajarea locurilor de parcare la blocurile de pe str. Prieteniei 4, 6 și 8, s. Grătiești	Locuri de parcare amenajate	2026-2027	600	Proiect "Curtea europeană"	Grupul de inițiativă	Comunitatea, agenții economici
2.1.7	Amenajarea locurilor de parcare pentru parcul din s. Grătiești	Locuri de parcare amenajate	2027	1500	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.1.8	Amenajarea unei Eco-parcări la Liceul Teoretic „Grătiești”	Eco-parcare amenajată	2026	1000	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.1.9	Reparația și iluminarea străzilor: Drumul Petricani, Petru Rareș, Mihai Eminescu, Milescu Spătaru, Boris Glavan, Suceava, George Coșbuc, 8 Martie din s. Grătiești	Străzile reparate și iluminate	2026-2028	3000	Buget local	APL, Proiecte	Comunitatea, agenții economici
2.1.10	Iluminarea străzilor din preajma grădiniței din s. Hulboaca, Sf. Vineri, Veronica Micle, Luceafărul, Mihai Eminescu, Fântânilor, Prieteniei, Alba Iulia, A. Mateevici, Țarinei.	Străzile iluminate	2026-2030	1000	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.1.11	Iluminarea curților la blocurile de pe str. Prieteniei 4, 6, și 8	Curțile iluminate	2026-2027	500	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.1.12	Amenajarea stațiilor de autobus din comună	Stațiile de autobus amenajate	2026-2027	450	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.1.13	Reparația monumentului istoric Biserica „Sfânta Treime” și reparația trotuarului din zona adiacentă a bisericii.	Monumentul istoric reparat	2026-2027	500	Buget local, Buget național, Agenți economici, ONG, Comunitatea	APL, Comunitatea	Comunitatea, agenții economici
2.1.14	Construcția drumului de acces din s. Hulboaca către traseul național M5 (Diolssem)	Drumul de acces construit	2026	2000	Buget local	APL, Comunitatea	Comunitatea, agenții economici

2.2	PD 9. Reparația podurilor						
2.2.1	Reparația podurilor de pe str. M. Eminescu, s. Hulboaca	Pod reparat	2026-2030	350	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.2.2	Reparația podului de la str. A. Mateevici, s. Grătiești	Pod reparat	2027	300	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.2.3	Reparația podului de pe str. Cișmelelor, s. Grătiești	Pod reparat	2028-2030	250	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.2.4	Reparația podurilor de pe str. M. Eminescu spre IP "Fertilitate" și IP "Vilan", s. Hulboaca	Podurile reparate	2027-2030	350	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.2.5	Reparația podului spre str. Miron Costin, s. Grătiești	Pod reparat	2028-2030	200	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.4	PD 10. Construcția și amenajarea pistelor pentru bicicliști						
2.4.1.	Construcția și amenajarea pistelor pentru bicicliști pe str. Ștefan cel Mare din s. Grătiești și Hulboaca	Pistele pentru bicicliști construite și amenajate	2028-2030	6000	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.4.2	Construcția și amenajarea pistelor pentru bicicliști pe str. Prieteniei, s. Grătiești	Pistele pentru bicicliști construite și amenajate	2028-2030	2700	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.4.3	Amenajarea unui traseu pentru mountain biking	Traseul amenajat	2027	750	Buget local, Proiecte	APL, ONG	Comunitatea, agenții economici
2.5	PD 11. Reparația și dotarea caselor de cultură din comună						
2.5.1	Reparația casei de cultură din s. Hulboaca	Casa de cultură reparată	2026-2027	360	Buget local, Proiect	APL, ONG	Comunitatea, agenții economici
2.5.2	Dotarea caselor de cultură din s. Hulboaca și s. Grătiești cu mobilierul și echipamentul necesar pentru prestarea serviciilor polivalente	Casele de cultură dotate	2026-2030	1500	Proiecte	APL	Comunitatea, agenții economici
2.6	PD 12. Amenajarea stadioanelor din comună						
2.6.1	Dotarea stadionului din s. Grătiești cu tribune și altă infrastructură necesară	Stadionul dotat cu infrastructură	2026-2030	2000	Buget local, Proiect	APL, ONG	Comunitatea, agenții economici

Strategia de dezvoltare socio-economică a comunei Grătiești 2026-2030

2.6.2.	Amenajarea stadionului din s. Hulboaca	Stadionul amenajat	2026-2030	2000	Buget local, Proiect	APL, ONG	Comunitatea, agenții economici
2.6.3	Elaborarea unui studiu de fezabilitate și identificarea surselor de finanțare pentru construcția în comună a unui centru sportiv cu piscină	Studiul de fezabilitate elaborat	2026	70	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.6.4	Construcția în comună a unui centru sportiv cu piscină	Centrul sportiv construit	2027-2030	3000	Buget local, Proiect	APL, ONG	Comunitatea, agenții economici
2.7	PD 13. Organizarea și amenajarea obiectelor de infrastructură						
2.7.1	Elaborarea unui studiu de fezabilitate privind utilizarea clădirii fostului Institut de tutun.	Studiul de fezabilitate elaborat	2027-2028	100	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.7.2	Identificarea oportunităților și a potențialilor agenți economici cu profil socio-cultural și economic pentru a fi amplasați în clădirea fostului Institut de tutun.	Nr. oportunități identificate	2026-2027	---	---	APL	Comunitatea, agenții economici
2.7.3	Schimbarea destinației terenurilor agricole de la intrarea în s. Grătiești în terenuri sub construcții	Nr. terenuri agricole cu destinația schimbată	2026-2030	---	---	Agenții economici, persoane fizice	APL
2.7.4	Organizarea asociației de locatari la blocurile locative de pe str. Prieteniei 4, 6 și 8	Asociația de locatari organizată	2026-2027	---	---	Persoane fizice	APL
2.7.5	Amenajarea curților de la blocurile locative de pe str. Prieteniei 4, 6 și 8	Curțile amenajate	2026-2027	4500	Proiectul ”Curtea Europeană”	APL, Grupul de inițiativă	Comunitatea, agenții economici
2.7.6	Construcția rețelei de evacuare a apelor pluviale din str. Calea Orheiului - Luceafărul	Rețea de evacuare a apelor pluviale construită	2026	2500	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.7.7	Construcția unui bloc sanitar în s. Hulboaca	Bloc sanitar construit	2026	360	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.8	PD 14. Acces îmbunătățit la sisteme de canalizare, aprovizionare cu apă potabilă și extinderea rețelei de aprovizionare cu gaze naturale						
2.8.1	Procurarea terenurilor pentru construcția rezervoarelor de aprovizionare cu apă potabilă	Terenurile procurate	2026	1200	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.8.2	Elaborarea proiectului de construcție a rezervoarelor pentru aprovizionarea cu apă potabilă	Proiectul de construcție elaborat	2026-2027	150	Buget local	APL	Apa Canal SA

2.8.3	Construcția rezervoarelor pentru aprovizionarea cu apă potabilă	Rezervoarele construite	2026-2027	11000	Buget local	APL, Proiecte	Comunitatea, agenții economici
2.8.4	Reparație apeduct din str. 8 Martie din s. Grătiești	Apeduct reparat	2026	800	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.8.5	Reparația apeductului C.Negruzi și Luceafărul s.Hulboaca	Apeduct reparat	2027	1000	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici
2.8.6	Extinderea rețelei de aprovizionare cu gaze naturale în s. Hulboaca pentru acoperirea zonelor neconectate	Rețeaua de aprovizionare cu gaze naturale extinsă	2026-2027	5000	Buget local	APL	Comunitatea, agenții economici

13.3 OS 3. Creșterea calității prestării serviciilor sociale

#	Programele de dezvoltare și acțiunile	Indicatori de monitorizare	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Parteneri
3.1	PD 15. Îmbunătățirea serviciilor medicale la nivel de comună						
3.1.1	Deschiderea unui staționar de zi la Oficiul Medicilor de Familie din s. Hulboaca	Staționar deschis și funcțional	2026-2027	100	Buget local	Centrul de Sănătate	APL, comunitatea
3.1.2	Amenajarea et. 2 al OMF Hulboaca a unui punct de prestarea diverselor servicii de sănătate pentru locuitorii comunei	Punct de prestarea serviciilor amenajat	2026-2027	100	Buget local	APL, Agenți economici	Centrul de Sănătate
3.1.3	Crearea serviciilor paliative pentru bolnavi la domiciliu	Serviciu creat	2026-2027	200	Proiect	ONG	Centrul de Sănătate, APL, comunitatea
3.1.4	Crearea unui centru de zi pentru copiii cu dizabilități	Centrul creat	2027	400	Proiect	ONG	Centrul de Sănătate, APL, comunitatea
3.1.5	Deschiderea unei farmacii în clădirea OMF din s. Hulboaca	Farmacie deschisă	2026-2027	---	---	Agenții economici	Centrul de Sănătate, APL
3.1.6	Dotarea Centrelor de Sănătate din s. Grătiești și din s. Hulboaca cu sisteme de aer condiționat	Centrele dotate	2026-2027	50	Centrul de Sănătate	Centrul de Sănătate	APL, Agenții economici
3.2	PD 16. Crearea unui centru multifuncțional pentru persoanele în etate						

#	Programele de dezvoltare și acțiunile	Indicatori de monitorizare	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Parteneri
3.2.1	Crearea și amenajarea unei cantine sociale	Cantina socială creată și amenajată	2027-2030	2000	Proiecte, Comunitatea	ONG	APL, Agenții economici, Comunitatea
3.2.2	Crearea și amenajarea unui club pentru seniori	Club pentru seniori creat și amenajat	2027-2030	180	APL, Proiecte	APL, ONG	APL, Agenții economici, Comunitatea
3.3	PD 17. Sporirea calității serviciilor de educație						
3.3.1	Dotarea instituțiilor școlare cu mobilierul și echipamentul necesar	Instituțiile școlare dotate	2026-2027	300	Bugetul local și municipal, proiecte, MEC	APL, Administrația instituțiilor de învățământ	APL, Agenții economici, comunitatea, MEC
3.3.2.	Dotarea a două săli de studii din IP Liceul Teoretic "Grătiești" cu table interactive	Sălile de studii dotate	2026	90	Bugetul municipal, MEC	Administrația liceului	APL, Agenții economici, MEC
3.3.3	Drenarea, hidro și termoizolarea sălii de sport de la Complexul Educațional Hulboaca și asigurarea lui cu echipamentul necesar	Sala de sport reparată și asigurată cu echipamentul necesar	2026	800	Bugetul local, MEC	APL, Administrația Complexului Educațional Hulboaca	Agentei economici, MEC
3.3.4.	Elaborarea documentației de proiect pentru construirea în IP Liceul Teoretic "Grătiești" a unei anexe pentru organizarea evenimentelor socio-culturale	Documentații de proiect elaborată	2026-2027	60	Bugetul local, Proiecte	APL, Administrația liceului	Agentei economici, MEC
3.3.5.	Construirea în IP Liceul Teoretic "Grătiești" a unei anexe pentru organizarea evenimentelor socio-culturale	Anexa construită	2028 -2030	1000	Bugetul local, Proiecte, MEC	APL, Administrația liceului	Agentei economici, MEC
3.3.6.	Organizarea pe teritoriul adiacent al IP Liceul Teoretic "Grătiești" a unui teren agricol model	Teren agricol model organizat	2027	10	Bugetul local	APL, Administrația liceului	Agentei economici, Primăria
3.3.7	Completarea fondului de carte a bibliotecilor din comuna	Nr. de cărți procurat	Anual	20	Bugetul local, Donatori	APL, Administrația liceului	Agentei economici, Donatori, Primăria
3.3.8	Crearea unui Club pentru tinerii din s. Hulboaca	Clubul pentru tineri creat	2026	180	Bugetul local, Donatori	APL	Agentei economici, Donatori, Primăria

3.4	PD 18. Crearea zonelor de agrement						
3.4.1	Crearea unei zone de agrement (teren de joacă) în s. Hulboaca	Zonă de agrement creată	2026-2027	190	Bugetul local, Donatori	APL	Agenții economici, Donatori, APL
3.4.2	Crearea unei zone de agrement (teren de joacă) în s. Grătiești	Zonă de agrement creată	2026-2027	200	Bugetul local, Donatori	APL	Agenții economici, Donatori, APL
3.4.3	Amenajarea parcului din s. Grătiești	Parc amenajat	2026-2029	11000	Bugetul local, Proiecte	APL	Agenții economici, Donatori, comunitatea
3.4.4	Amenajarea unui parc public în s. Hulboaca și dotarea acestuia cu infrastructură de agrement și recreere	Parc amenajat și dotat	2026-2030	2000	Bugetul local, Donatori	APL	Agenții economici, Donatori, Primăria, Comunitatea

13.4 OS 4. Păstrarea și ameliorarea stării mediului ambiant

#	Programele de dezvoltare și acțiunile	Indicatori de monitorizare	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Parteneri
4.1	PD 19. Crearea serviciului de salubritate și amenajare a spațiilor publice						
4.1.1	Dotarea cu tomberoane pentru colectarea selectivă a deșeurilor menajere	Nr. de tomberoane amplasate	2026	100	ONG, APL	APL	Comunitatea, agenții economici, ONG
4.1.2	Crearea în cadrul primăriei a unui serviciu specializat de salubritate și amenajare a teritoriului	Serviciul creat	2026-2027	100	Bugetul local	APL	Agenții economici, Donatori
4.1.3	Procurarea echipamentului necesar pentru intervenții în situații de urgență, salubritatea și amenajarea teritoriului	Echipamentul procurat	2027-2028	3600	Bugetul local, Donatori, Proiecte	APL	Agenții economici, Donatori
4.2	PD 20. Educarea ecologică a populației						
4.2.1	Informarea populației prin intermediul buletinelor informative	Nr. de buletine informative	Permanent	20	Buget local, ONG-uri	APL, ONG	Comunitatea, agenții economici, ONG, Bisericile locale
4.2.2	Desfășurarea seminarelor tematice privind îmbunătățirea situației ecologice	Nr. de seminare organizate	Permanent	20	Buget local, ONG-uri	APL, ONG	Comunitatea, agenții economici, ONG

#	Programele de dezvoltare și acțiunile	Indicatori de monitorizare	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Parteneri
4.2.3	Mobilizarea cetățenilor pentru salubritatea spațiilor publice și amenajarea comunei	–	Permanent	120	Buget local, agenții economici	APL, ONG	Comunitatea, agenții economici, ONG, Bisericile locale
4.2.4	Lansarea concursurilor "Cea mai curată și amenajată stradă, curte, bloc de locuit, etc."	Nr. de concursuri organizate	Anual	180	Buget local	APL	ONG, agenții economici, APL
4.2.5	Stabilirea unei "linii fierbinți" pentru recepționarea mesajelor operative despre neregulile ce au loc în comună	"Linie fierbinte" organizată	2026	---	---	APL, ONG	Comunitatea, agenții economici, ONG, Bisericile locale
4.3	PD 21. Reducerea nivelului de poluare a mediului ambiant						
4.3.1	Pașaportizarea fântânilor și altor surse de apă potabilă	Nr. de fântâni și surse de apă pasaportizate	2027	10	Buget local	APL	Centrul de Sănătate
4.3.2	Identificarea și sancționarea gospodăriilor care deversează apele pluviale în rețeaua centralizată de canalizare	Nr. de gospodării sancționate	Permanent	25	Buget local	APL	Centrul de Sănătate
4.3.3	Testarea calității apelor potabile și evaluarea nivelului de poluare	Nr. de testări	Permanent	50	Buget local, Buget municipal	APL	Instituțiile specializate
4.3.4	Curățirea și dezinfectarea fântânilor	Nr. de fântâni curățate	Permanent	90	Buget local, buget municipal, comunitatea	APL	Comunitatea, Centrul de sănătate
4.3.5	Strămutarea zonei industriale dintre străzile 1 Mai - G. Coșbuc în zona extravilană	Zona industrială strămutată	2027	---	Agenții economici	Agenții economici, APL	Comunitatea
4.4	PD 22. Amenajarea și protejarea spațiilor verzi						
4.4.1	Implicarea în campaniile naționale de împădurire	Nr. de pomi plantați	Permanent	100	Buget local, Buget național	APL, APC	Donatorii, agenții economici, comunitatea, ONG
4.4.2	Plantarea unor corpuri de pădure în raza comunei	Nr. de pomi plantați	2026-2030	500	Buget local, Proiecte	APL	Donatorii, agenții economici, comunitatea

4.6	PD 23. Utilizarea eficientă a fondului funciar						
4.6.1	Zonificarea pășunilor în dependență de specia de animale	Nr. de pășuni zonificate	2028-2029	10	Buget local	APL	Agenții economici, comunitatea, Serviciile responsabile
4.6.2	Elaborarea și aprobarea regulamentului de folosire a pășunilor	Regulament elaborat și aprobat	2026-2027	---	---	APL	Serviciile responsabile
4.6.3	Desfășurarea seminarelor de instruire privind impactul defrișărilor ilegale, pășunatului ilegal, braconajului, etc.	Nr. de seminare organizate	Semestrial	5	Buget local, Proiecte	APL, AGȚ	Comunitatea, ONG
4.7	PD 24. Revitalizarea suprafețelor acvatice din comună						
4.7.1	Elaborarea studiului de fezabilitate pentru reabilitarea lacului Aleaga	Studiu de fezabilitate elaborat	2026-2028	70	Buget local, Proiecte	APL, AGȚ	Comunitatea, ONG
4.7.2	Elaborarea studiului de fezabilitate pentru decolmatarea lacului Grătiești	Studiu de fezabilitate elaborat	2026-2027	130	Buget local, Proiecte	APL, AGȚ	Comunitatea, ONG
4.7.3	Identificarea finanțatorilor pentru reabilitarea spațiilor acvatice din comună	Nr. de finanțatori identificați	2026-2027	---	---	APL, AGȚ	Comunitatea, ONG
4.7.4	Efectuarea lucrărilor de reabilitare a lacului Aleaga	Lucrări de reabilitare efectuate	2028-2030	2000	Agenții economici, Buget de stat, Buget municipal, Buget local, Fondul Ecologic	APL, AGȚ	Agenții economici, ONG, comunitatea, donatorii și investitorii externi
4.7.5	Efectuarea lucrărilor de decolmatare a lacului Grătiești	Lucrări de decolmatare efectuate	2028-2030	4000		APL	
4.7.6	Curățarea albiei și amenajarea râulețului Hulbocica și a zonelor adiacente	Albia raululețului curățată și amenajată	2028-2030	2500		APL	

14 Planul de implementare

Succesul realizării Strategiei strategice de dezvoltare socio-economică a comunei Grătiești, depinde în mare măsură, de participarea a cât mai multor locuitori la procesul de implementare și monitorizare a acestuia, de prezența unei cooperări încheiate în societate. În procesul implementării Strategiei de dezvoltare socio-economică vor fi implicați mai mulți actori ai comunității locale, fiecare urmând atât scopuri personale cât și scopuri comune, îndeplinind rolul de implementator al acțiunilor planificate din start sau identificate și adaptate pe parcurs. Actorii implicați vor fi atât interni din Comună, precum și externi după cum urmează:

- administrația publică locală, reprezentată de consiliul local, primar, primăria;
- societatea civilă, reprezentată de asociațiile non-guvernamentale, asociațiile obștești, organizațiile profesionale, persoanele fizice active care se implică în viața Comunei;
- sectorul economic, reprezentat de agenții economici, fermierii, întreprinzătorii individuali;
- structurile și organizațiile externe, precum consiliul municipal, organizațiile internaționale, guvernul, organizații donatoare, etc.

Principiile procesului de implementare

În implementarea Strategiei se va pune accent deosebit pe respectarea a 3 principii fundamentale:

- eficiență - atingerea obiectivelor stabilite cu resurse minime;
- eficacitate - concentrarea pe priorități, cele mai importante lucruri care trebuie realizate pentru a atinge obiectivele;
- sustenabilitate - abilitatea de a asigura durabilitatea impactului obiectivelor atinse.

Etapele de implementare

Implementarea Strategiei de dezvoltare socio-economică se efectuează prin parcurgerea a 3 etape clasice:

1. **Adoptarea SDSE.** În cadrul acestei etape, Strategia va fi supusă dezbaterilor publice în cadrul comunei, precum și în cadrul ședinței Consiliului Comunal. Scopul consultării și dezbaterii publice este ajustarea prezentului document. Ulterior, Strategia va fi înaintată Consiliului Comunal spre aprobare. După aprobarea Strategiei, primăria va coordona elaborarea planurilor de acțiuni anuale și trimestriale (după caz) spre implementare.
2. **Executarea Strategiei de dezvoltare** se va efectua prin întreprinderea acțiunilor, activităților, măsurilor și proiectelor concrete de implementare. Pentru fiecare activitate ori proiect se va îndeplini fișa de proiect, în cadrul căreia vor fi stabilite obiective, Strategia acțiunilor necesare, perioada de desfășurare (durata),

responsabilii și partenerii care vor realiza proiectul. De asemenea, vor fi identificate/concretizate și asigurate sursele de finanțare a proiectelor propuse spre implementare. Pentru a asigura o implementare eficientă, anual se va efectua cascada Planului de acțiuni a prezentei Strategii, în planuri de acțiuni anuale ce vor viza direct obiectivele, activitățile, proiectele concrete și sursele de finanțare necesare pentru anul respectiv.

3. **Monitorizarea și Evaluarea Strategiei de dezvoltare.** În perioada de implementare responsabilii de realizarea Planului de acțiuni vor raporta îndeplinirea activităților, proiectelor și atingerea obiectivelor specifice. Monitorizarea proiectelor, acțiunilor și strategiilor se va efectua prin intermediul indicatorilor de implementare stabiliți. În cazul în care se vor identifica devieri de la planul de acțiuni se vor iniția măsuri de corectare sau ajustare a acestei Strategii.

Planul anual al APL

Planul anual al autorității publice locale reprezintă planul de activitate pe anul viitor. Acesta se elaborează de către autoritățile publice locale în perioada septembrie – decembrie a fiecărui an, imediat după ce a fost aprobat planul anual de activitate al Guvernului.

În planul anual al autorității publice vor fi incluse toate acțiunile detaliate și specifice pe care autoritatea planifică să le realizeze, atât acțiuni de reformă, cât și acțiuni recurente. În același timp, în Strategie vor fi incluse acțiunile de dezvoltare a capacităților autorității și acțiuni planificate spre implementare sub formă de proiecte.

Planul anual al autorității publice va fi structurat în baza obiectivelor specifice din programe, documente de politici publice, de a căror implementare este responsabilă autoritatea. Astfel, activitatea autorității va fi focusată pe implementarea unor programe/subprograme/proiecte concrete.

Structura acestui plan include cel puțin: obiective specifice, riscuri de implementare, acțiuni, indicatori de monitorizare, termen de realizare, subdiviziuni responsabile, documente de referință, etc.

Aprobarea planul se efectuează prin ordin, după care acesta va fi publicat pe site-ul web oficial al APL sau/și pe panoul informativ din cadrul primăriei, comunei.

Responsabilități și roluri de implementare

Implementarea și monitorizarea Strategiei se va efectua cu ajutorul Comisiei pentru Implementarea Strategiei (CIS). CIS va fi creată cu statut de comisie obștească pe lângă Consiliul Comunal și Primărie, în componența căreia va fi asigurată reprezentarea tuturor factorilor implicați în dezvoltarea Comunei. Astfel, în implementarea Strategiei, responsabilitățile de bază ale Consiliului de Implementare a Strategiei vor fi:

- planificarea implementării acțiunilor;
- elaborarea și promovarea adoptării deciziilor privind acțiunile de implementare;
- coordonarea activităților de implementarea acțiunilor și proiectelor de dezvoltare;

- coordonarea activităților de atragere a surselor financiare alternative;
- monitorizarea implementării Planului de acțiuni;
- elaborarea rapoartelor și prezentarea lor către Consiliul Comunal;
- acordarea asistenței tehnice și consultative în toate domeniile;
- elaborarea și dezbateră proiectelor prioritare de dezvoltare;
- analiza deciziilor privind diverse probleme ale Comunei;
- elaborarea și inițierea modificărilor în Strategie

Un rol important în procesul de implementare a Strategiei îl are Consiliul Comunal, care se va ocupa nemijlocit de monitorizarea și evaluarea procesului de implementare a SDSE. Competențele Consiliului Comunal cu privire la implementarea Strategiei se vor axa pe:

- coordonarea activităților de implicare a populației în acțiunile de realizare a proiectelor;
- promovarea dialogului permanent cu locuitorii, asigurarea transparenței în activitatea APL;
- încurajarea voluntarilor în diverse activități publice locale;
- stimularea și facilitarea cooperării actorilor comunității în realizarea obiectivelor comune;
- parteneriatul cu autoritatea publică locală, cu sectorul asociativ, cu agenții economici în ceea ce privește implementarea, monitorizarea și evaluarea Strategiei.

Riscuri în procesul de implementare

Riscurile și impedimentele aferente implementării Strategiei pot fi multiple, cel mai important fiind abordarea și reacția la aceste riscuri. În continuare sunt expuse acțiuni potențiale de gestionare a riscurilor cele mai probabile și cu cel mai mare potențial de influență.

Tabel 22. Potențiale riscuri și acțiuni de gestionare

Riscuri	Acțiuni recomandate a fi întreprinse pentru gestionarea riscurilor
1. Indiferența sau/și reticență de implicare civică a membrilor comunității	➤ organizarea adunărilor generale; ➤ organizarea audierilor publice; ➤ organizarea meselor rotunde și a ședințelor tematice; ➤ prezentarea exemplelor de succes; ➤ desfășurarea concursurilor tematice;
2. Insuficiența resurselor financiare	➤ participarea la concursuri de proiecte; ➤ inițiative ale agenților economici de dezvoltare a parteneriatelor; ➤ crearea unor asociații obștești pentru accesarea finanțărilor;

	➤ contribuția populației; ➤ aportul donatorilor;
3. Cunoștințe insuficiente în domenii necesare sau/și lipsă de specialiști	➤ pregătirea specialiștilor; ➤ motivarea specialiștilor; ➤ colaborarea cu organizațiile specializate; ➤ colaborarea cu instituțiile de învățământ; ➤ pregătirea în teritoriu;
4. Informarea redusă a populației	➤ crearea și actualizarea paginii web și paginii de Facebook; ➤ crearea și gestionarea permanentă a unor chat-uri pentru locuitorii comunei; ➤ utilizarea mijloacelor mass-media; ➤ plasarea avizelor în mai multe locații; ➤ organizarea adunărilor și seminarelor; ➤ montarea mai multor panouri de informare;
5. Emigrarea populației	➤ crearea noilor locuri de muncă; ➤ îmbunătățirea sferei sociale;

Sursa: conform datelor oferite de APL

15 Strategia de monitorizare și evaluare

Monitorizarea și evaluarea implementării SDSE a comunei Grătiești este același proces ca și monitorizarea și evaluarea activității autorității. Unica diferență este, în cazul SDSE, existența unei evaluări adiționale finale a implementării SDSE.

Responsabilă de procesul de monitorizare și evaluare a activității autorității (SDSE) este autoritatea publică locală. La solicitarea reprezentanților acestei autorități, toate subdiviziunile și instituțiile din subordine urmează să prezinte în termenul solicitat informația relevantă privind realizarea obiectivelor/acțiunilor de care aceștia din urmă sunt responsabili.

Fără monitorizare și evaluare nici cele mai bine elaborate programe nu pot fi implementate adecvat. Sunt câțiva factori care explică de ce se întâmplă așa. În primul rând, monitorizarea și evaluarea creează baza pentru ”măsuri corective”. Acestea fiind întotdeauna necesare, în special pentru documentele de politici publice pe termen mediu, precum Strategia de față. Strategiile, planurile, programele sunt întotdeauna doar previziuni, estimări, așteptări, iar realitatea este întotdeauna dinamică și schimbătoare. În al doilea rând, monitorizarea și evaluarea este necesară pentru a asigura că Strategia continuă să fie relevantă, sau cu alte cuvinte ea continuă să fie document ”viu” care se dezvoltă, adaptează și îmbunătățește. Odată ce circumstanțele se schimbă și responsabilii de implementare ating rezultatele inițiale, documentul urmează să fie actualizat pentru a

continua să fie relevant. Astfel, monitorizarea și evaluarea asigură responsabilizarea echipei de implementare.

Monitorizarea și evaluarea este un proces foarte complex și acesta necesită aptitudini și investiții. De aceea acest sistem, ca și oricare alt sistem de management, se introduce și adaptează treptat într-un proces continuu, necesitând investiții, testări practice și îmbunătățiri. Doar atunci când monitorizarea și evaluarea devine o parte indispensabilă a activității zilnice, putem considera că sistemul a fost implementat adecvat, totodată, investițiile în monitorizare și evaluare trebuie să continue.

Monitorizarea și evaluarea este des percepută ca un fel de inspecție care poate duce la sancționare pentru greșeli sau neatingerea obiectivelor. Aceasta este cu adevărat o fază a managementului care deseori este numită ”control”. Totodată, monitorizarea și evaluarea trebuie să fie percepută ca o oportunitate pentru o înțelegere atotcuprinzătoare și onestă a ”ce se poate de realizat mai bine”.

Monitorizarea implementării

Procesul de monitorizare a strategiei constă în supravegherea procesului de implementare și gradul de îndeplinire a indicatorilor de rezultat a obiectivelor strategice și a obiectivelor specifice.

În scopul asigurării transparenței procesului de implementare, precum și a participării locuitorilor în implementarea Strategiei de dezvoltare socio-economică, monitorizarea implementării Strategiei se va efectua de Comisia pentru Implementarea Strategiei (CIS). Componența acesteia va fi asigurată reprezentarea tuturor actorilor implicați în dezvoltarea comunei:

- consiliul comunal - președinții comisiilor consultative de specialitate și secretarul Consiliului;
- primărie - primarul, specialistul în domeniul regimului funciar și contabilul șef;
- comunitatea oamenilor de afaceri - reprezentanții principalelor structuri economice locale;
- instituțiile sociale - directorii Liceului Teoretic, gimnaziului, al grădiniței de copii, medicul-șef;
- organizațiile asociative - reprezentanți ai asociațiilor obștești ce activează în comună.

Monitorizarea reprezintă o analiză continuă și permanentă a progreselor la implementarea activităților și proiectelor. Acest proces se va efectua în baza acțiunilor incluse și a rezultatelor propuse în planurile anuale de activitate, care la rândul lor reies din obiectivele SDSE. Rapoartele de monitorizare vor fi elaborate lunar/trimestrial/semestrial în vederea identificării gradului de atingere a rezultatelor anuale și a necesității efectuării unor măsuri corective în perioada care urmează. Aceste rapoarte sunt rapoartele regulate de monitorizare ale activității autorității și nu rapoarte adiționale.

În cazul în care procesul de monitorizare identifică necesitatea realizării câtorva măsuri corective, acestea se includ fie în planul anual al autorității pentru anul următor, fie se propune și se efectuează modificarea în SDSE a comunei Grătiești. În cazul în care

procesul de monitorizare va identifica faptul că realizarea acțiunilor anuale și, astfel și a obiectivelor SDSE, se derulează în conformitate cu așteptările inițiale, aceasta urmează să fie stipulat în informația care se include în raportul anual de evaluare a activității autorității.

Monitorizarea este responsabilitatea persoanelor din autoritatea publică care implementează planurile anuale, fapt ce asigură responsabilitate și transparență.

Evaluarea implementării

Evaluarea implementării Strategiei este o analiză sistemică și mai detaliată decât monitorizarea, deoarece de această dată se identifică și cauzele/factorii care au influențat succesul sau insuccesul realizării în vederea propunerii de măsuri corective mai substanțiale pentru anul următor.

Evaluarea anuală este aceeași evaluare regulată pe care autoritatea o efectuează anual în baza planului anual al autorității. Acest proces se va realiza la finele anului și va rezulta în raportul anual de evaluare a activității autorității. Raportul anual de evaluare va indica atât realizările cât și eșecurile privind implementarea planului anual și atingerii rezultatelor anuale (indirect a obiectivelor SDSE).

Totodată, procesul de evaluare identifică aspecte ale obiectivelor realizate anul precedent și acele aspecte care urmează să fie planificate pentru anul următor. În acest sens, raportul de evaluare va servi drept bază pentru planificarea activităților pentru anul viitor (planul anual de acțiuni pentru următorul an).

Raportul la fel poate indica necesitatea modificării obiectivelor, programelor, indicatorilor de rezultat în cazul schimbării circumstanțelor și contextului de implementare.

Evaluarea finală a SDSE se realizează la finele ultimului an de implementare și servește ca bază pentru elaborarea următorului SDSE pentru următoarea perioadă de planificare. Scopul acestei evaluări este identificarea nivelului de realizare a obiectivelor SDSE, impactul ca urmare a realizării acestora, schimbările care s-au produs la compartimentul probleme pe care programele sectoriale urmau să le soluționeze și altele. Totodată, evaluarea finală include analiza contribuției generale a autorității la realizarea scopurilor regionale, sectoriale, naționale prin realizarea obiectivelor SDSE a comunei Grătiești și recomandări pentru următoarea SDSE.

Evaluarea finală a SDSE va include rezultatul consultărilor interne (auto-evaluare) și externe în vederea obținerii opiniei celor din exterior, cât și în vederea asigurării unei evaluări mai obiective și imparțiale. La fel pot fi implicați și experți din exterior pentru a contribui la raportul de evaluare final. Calitatea raportului de evaluare a SDSE va determina și calitatea SDSE pentru perioada ulterioară.

Raportarea implementării

Raportarea implementării Strategiei de dezvoltare se va efectua prin elaborarea și prezentarea de către persoanele responsabile a rapoartelor trimestriale către CIS, privind realizarea planului de acțiuni și a obiectivelor specifice. Anual, CIS va prezenta Consiliului Comunal raportul de evaluare a implementării Strategiei.

Evaluarea implementării Strategiei se va efectua prin analiza indicatorilor de performanță. Pentru fiecare acțiune planificată sunt stabiliți anumiți indicatori de implementare care vor fi monitorizați. În baza informațiilor furnizate de la responsabilii de implementare, beneficiarii sau instituțiile specializate, se va stabili nivelul și gradul de implementare a acțiunilor și atingerea obiectivelor stabilite

16 Impactul implementării strategiei

Cele mai importante rezultate pe care Strategia le va avea asupra comunității sunt prezentate în continuare separate pe fiecare domeniu.

Mediul

Dezvoltarea durabilă a comunei implică în primul rând o responsabilitate mai mare față de mediu. În acest sens se vor implementa proiecte și se vor întreprinde acțiuni destinate soluționării problemelor comunitare care vizează direct și indirect mediul. Printre activitățile planificate în acest sens, pot fi enumerate: soluționarea problemei de aruncare a deșeurilor în locuri neautorizate, utilizarea rațională a resurselor naturale, integrarea cerințelor de mediu în deciziile economice și sociale, susținerea practicilor sustenabile de mediu, eficientizarea proceselor de producție prin tehnologii nepoluante, promovarea agriculturii organice, managementului eficient al deșeurilor, cultura de consum, organizarea activităților menite să crească gradul de conștientizare în rândul cetățenilor a practicilor ecologice și prietenoase mediului, altele.

Infrastructura

Cu ajutorul proiectelor de dezvoltare implementate, comunicațiile rutiere ce facilitează accesul înspre și dinspre Comună vor fi îmbunătățite, iar rețelele de apă vor fi renovate și vor asigura cu apă întreaga populație și agenții economici care își vor desfășura activitatea în cadrul comunei. Edificiile publice vor fi modernizate și izolate termic pentru a îmbunătăți eficiența energetică și a reduce consumul de resurse energetice. Calitatea aerului, apei și solului vor fi îmbunătățite prin amenajarea, îngrijirea și salubritatea spațiilor verzi și a resurselor acvatice din Comună. Efectul negativ al gunoiștilor va fi înlăturat datorită colectării diferențiate a gunoiului și transportarea acestuia la gunoiștea amenajată.

Economia

Dezvoltarea economică continuă a comunei este una dintre prioritățile Strategiei. Domeniile identificate și analizate sunt orientate către dezvoltarea unei economii locale diversificate. Afacerile agricole vor continua să se modernizeze cu tehnologii și tehnici noi. Are loc diversificarea afacerilor în domenii noi, precum sunt afacerile turistice, menite să sporească atractivitatea Comunei și să popularizeze natura unică și specifică locului. Mai mult, acțiunile și activitățile economice vor avea ca efect creșterea gradului de ocupare al forței de muncă, ce vor duce la creșterea veniturilor și, implicit, a consumului în Comună, adică a fluxului bănesc.

Social

Prin implementarea etapizată a Strategiei de dezvoltare se urmărește dezvoltarea domeniilor următoare: social, cultural și educativ. Strategia este orientată atât către infrastructura de susținere a acestor domenii, cât și asupra activităților specifice în cadrul acestei Strategii de dezvoltare. O sarcină aparte a acesteia este susținerea și dezvoltarea sectorului asociativ din domeniile social, cultural și de educație, precum și implicarea activă a societății civile. De asemenea, conceptul strategic susține, alături de administrație, implicarea societății civile la actul decizional, prin asociații obștești. Crearea unui parteneriat de tip gimnaziu - antreprenori va ajuta la creșterea capacității de adaptare a tinerilor la piața muncii și dezvoltarea spiritului antreprenorial al acestora.

Cultural

Cu un potențial pe termen lung și cu implicații economice pozitive, Strategia include și activități destinate revitalizării culturale și promovarea Comunei ca o destinație turistică. Proiectele ar veni să susțină valorificarea patrimoniului istoric, încurajarea activităților culturale, dezvoltarea turismului rural. Strategia de dezvoltare socio-economică își propune transformarea comunei într-una atractivă din punct de vedere a investițiilor în activități recreative și al infrastructurii rurale

17 ANEXE

Anexa 1. Planul anual de activitate

Structura recomandată a planului anual al autorității publice

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Termen de realizare	Responsabil	Document de referință
Obiectivul nr.1:					
Riscuri: [riscurile interne și riscurile externe aferente realizării obiectivului]					
1.					
2.					
1.1.	...	[rezultatul acțiunii și ținte anuale]	[luna în care realizarea acțiunii va fi completă]	[subdiviziune/ funcționar public]	[documentul de referință și detaliile privind angajamentul (capitol, alineat, punct etc.)]
1.2.	...				

Anexa 2. Lista de verificare pentru monitorizare

Acest formular se recomandă pentru utilizare regulată la monitorizare lunară/trimestrială pentru asigurarea că toate sarcinile sunt realizate conform celor planificate.

Reguli de completare:

1. Coloana „Statutul” se completează cu unul din următoarele 4 calificative: „realizat”, „parțial realizat”, „suspendat”, „anulat”.
2. Coloana „Comentariul” se completează după caz de către responsabilul de monitorizare. Lista de verificare utilizată la monitorizare.

Nr.	Sarcini	Statutul	Comentariul
1.	Indicatorii pentru monitorizarea rezultatelor anuale există și sunt relevanți		
2.	Toată informația privind implementarea planului anual în perioada precedentă este colectată și formulată corespunzător		
3.	Informația colectată este organizată în conformitate cu rezultatele anuale specifice		
4.	Analiza informației realizată pentru toate rezultatele anuale și indicatorii acestora		
5.	Concluziile de monitorizare formulate pentru fiecare din rezultatele anuale planificate și indicatorii acestora		
6.	Măsuri corective propuse, cu acțiuni concrete pentru realizare în perioada ce urmează		
7.	Modificările eventuale ale rezultatelor anuale sau a termenelor limită propuse		
8.	Planul pentru monitorizarea ulterioară pregătit		

Anexa 3. Lista de evaluare pentru evaluarea anuală

Acest formular se recomandă pentru utilizare la finele anului pentru a ne asigura că evaluarea este efectuată adecvat.

Reguli de completare:

1. Coloana „Statutul” se completează cu unul din următoarele 4 calificative: „realizat”, „parțial realizat”, „suspendat”, „anulat”.
2. Coloana „Comentariul” se completează după caz de către evaluator.

Lista de evaluare utilizată la evaluarea anuală.

Nr.	Sarcini	Statutul	Comentariul
1.	Indicatorii pentru evaluarea rezultatelor anuale există și sunt relevanți		
2.	Toată informația privind implementarea planului anual este colectată și compilată		
3.	Informația colectată și compilată este organizată în conformitate cu rezultatele anuale și indicatorii acestora		
4.	Analiza informației este realizată pentru toate rezultatele anuale și indicatorii acestora		
5.	Concluziile evaluării formulate pentru toate rezultatele anuale și indicatorii acestora		
6.	Legătura între rezultatele anuale și obiectivele SDSE analizată în vederea evaluării în ce măsură obiectivele SDSE au fost realizate		
7.	Legătura între obiectivele și contribuția acestora la scopurile programelor analizate		
8.	Concluziile finale ale evaluării formulate		
9.	Măsuri corective adecvate propuse, cu acțiuni clare ce urmează de întreprins anul viitor		
10.	Propuneri/ recomandări pentru următorul Plan de acțiuni anual formulate (inclusive eventualele modificări la SDSE)		
11.	Consultări interne și externe realizate		
12.	Raportul de evaluare definitiv		
13.	Raportul de evaluare aprobat de conducere		
14.	Plan anual de acțiuni pentru următorul an elaborat		
15.	Plan anual de acțiuni pentru următorul an aprobat		

Anexa 4. Structura raportului anual de evaluare

Structura recomandată a raportului anual de evaluare cuprinde 4 capitole și 2 anexe:

1. Sumar executiv

Prezentarea pe scurt a aspectelor de bază ale raportului de evaluare (maxim 1-2 pagini). Textul sumarului trebuie să fie suficient pentru obținerea informației de bază fără a citi raportul în întregime

2. Implementarea planului anual de acțiuni

Explicarea procesului de monitorizare și evaluare utilizat pe parcursul anului (inclusiv sursa informațiilor, metodele analitice utilizate, cât și procesele consultative). Prezentarea pe scurt a rezultatelor anuale și modalitatea, nivelul de atingere a acestora (în baza indicatorilor de rezultat). Prezentarea realizărilor de bază pe parcursul anului. Explicarea provocărilor și problemelor de bază.

3. Consecințele pentru SDSE

Indicarea contribuției de bază pentru realizarea obiectivelor SDSE și contribuția la realizarea scopurilor de program. Propuneri de modificări a obiectivelor SDSE, în caz de necesitate.

4. Recomandări pentru Planul anual de acțiuni următor

Măsuri corective și învățături care urmează să fie luate în considerație pentru anul următor. Modificările eventuale în procesul de monitorizare și evaluare pentru anul viitor.

Anexe:

- Planul anual de acțiuni precedent.
- Propuneri pentru planul anual de acțiuni următor.

Anexa 5. Structura raportului final de evaluare

Structura recomandată a raportului anual de evaluare cuprinde 3 capitole și 2 anexe:

1. Sumar executiv

Prezentarea pe scurt a aspectelor de bază ale raportului de evaluare (maximum 1-2 pagini). Textul sumarului trebuie să fie suficient pentru obținerea informației de bază fără a citi raportul în întregime

2. Descrierea Obiectivelor și a realizărilor de bază

Descrierea metodelor/procedurilor și datelor utilizate pentru evaluarea finală a SDSE (de inclus descrierea pe scurt a activităților realizate pentru consultări interne și externe, cât și implicarea eventual a experților din exterior). Descrierea scurtă a obiectivelor SDSE, legătura acestora cu Scopurile programelor și cum obiectivele SDSE au fost transpuse în rezultate anuale. Prezentarea nivelului de realizare a obiectivelor SDSE (în conformitate cu indicatorii de performanță ale Obiectivelor SDSE). Explicarea contribuției autorității la atingerea scopurilor programelor sectoriale (inclusive provocări și probleme). Tabela cu evaluarea finală. Descrierea provocărilor și problemelor de bază.

Tabel pentru evaluarea finală a SDSE Obiectivul strategic nr. 1					
Obiectivul Specific 1.1 (formularea)					
Indicatorii de performanță	Responsabilul	Instrumentele	Nivelul de realizare	Provocările de bază	Recomandări pentru acțiuni ulterioare
Comentarii adiționale					
Obiectivul Specific n... (formularea)					
Indicatorii de performanță	Responsabilul	Instrumentele	Nivelul de realizare	Provocările de bază	Recomandări pentru acțiuni ulterioare
Comentarii adiționale					

Explicații pentru utilizarea tabeli:

- Indicatorii de performanță, responsabilul și instrumentele: aceleași ca și în SDSE.
- Nivelul de realizare: măsura în care obiectivul SDSE a fost realizat (fie calificativ textual - parțial, integral realizat, nerealizat; fie în procente).
- Provocările de bază: lista problemelor, provocărilor și obstacolelor de bază (dacă este cazul pentru explicații mai detaliate, urmează să se includă în Comentarii adiționale).
- Recomandări pentru acțiuni ulterioare – în cazul în care Obiectivul SDSE nu a fost realizat și implementarea lui trebuie să continue sau în cazul în care este un nou Obiectiv SDSE care derivă din realizarea celui actual.
- Comentarii adiționale: loc pentru oferirea detaliilor privind realizările, provocările, cât și unele detalii/explicații privind recomandări pentru acțiuni ulterioare.

3. Recomandări pentru următorul SDSE

Indicarea principalelor lecții învățate pentru elaborarea SDSE următor (cât și propuneri pentru eventualele modificări în Metodologia sau Ghidul pentru elaborarea SDSE). Propuneri pentru eventualele modificări în procedurile de monitorizare și evaluare pentru următorul SDSE.

Anexe:

- Planuri anuale pentru toți 5 ani de implementare a SDSE.
- Propuneri pentru următoarea SDSE.

Anexa 6. Rolurile actorilor locali în implementarea strategiei

Primăria comunei Grătiești are rolul central în implementarea strategiei și responsabilitatea directă de implementare a strategiei. În acest scop, primăria va utiliza atribuțiile și competențele întregului aparat.

Pentru asigurarea implementării, primăria va adopta o atitudine proactivă de identificare și atragere a resurselor necesare pentru acțiunile planificate și va facilita relațiile cu eventualii donatori.

Consiliul Comunal al comunei Grătiești, va susține implementarea strategiei prin adoptarea deciziilor necesare atât în cadrul exercițiilor bugetare anuale cât și în cadrul unor acțiuni neplanificate. De asemenea, membrii consiliului vor face dovadă de responsabilitate socială și atitudine favorabilă dezvoltării comunității prietenoase vârstei și în toate celelalte activități curente pe care le desfășoară.

Comitetul Coordonator Local a fost implicat activ la etapa de analiză a problemelor din comunitate și de elaborare a Planului de acțiuni pentru rezolvarea problemelor identificate. La etapa de implementare, Comitetul coordonator va monitoriza participativ implementarea planului de acțiuni. Comitetul mai are rol de suport cu atribuția de creștere a gradului de conștientizare din partea populației a importanței comunității

prietenoase vârstnicilor și respectiv asigurarea unui grad sporit de susținere a acțiunilor propuse în plan.

Grupul de inițiativă Locală este responsabil de implementarea unui șir de acțiuni (expres prevăzute în planul de acțiuni) care vizează organizarea și desfășurarea de activități cu implicarea vârstnicilor, care implică responsabilități de mobilizare, promovare și mediatizare în cadrul comunei Grătiești.

Toți actorii menționați din comuna Grătiești se vor implica în acțiuni de schimb de informații și experiență la toate nivelurile cu alte localități în care s-au implementat sau urmează să se implementeze strategii similare.

Resursele

Acțiunile incluse în strategie vor fi realizate prin intermediul resurselor alocate din bugetul local, contribuția voluntară a localnicilor, dar și prin atragerea și direcționarea surselor extrabugetare oferite de partenerii de dezvoltare.

Monitorizarea

Strategia este construită în baza abordării de management orientat pe rezultate. Această abordare pune accent pe atingerea rezultatelor scontate pentru soluționarea problemelor identificate la etapa de analiză a situației din comună. Din acest motiv, monitorizarea implementării strategiei va fi realizată în măsură mai mare prin verificarea indicatorilor de rezultat și în măsură mai mică a indicatorilor de proces.

Controlul asupra implementării strategiei revine Primăriei comunei Grătiești, care va colabora cu părțile interesate interne și externe pentru a îndeplini obiectivele.

Progresul implementării strategiei va fi monitorizat și revizuit anual prin:

- Feedback-ul informal de la comunitate sau prin sondaje comunitare.
- Monitorizarea regulată a schimbărilor din comună și din mediului extern, care ar putea determina modificarea acțiunilor planificate.
- Rapoarte anuale de progres a implementării strategiei: Rapoartele vor fi întocmite în formă liberă, cu verificarea exhaustivă a indicatorilor de progres incluși în planul de acțiuni.

MULȚUMIM ECHIPEI PENTRU COLABORARE !

**Notă informativă
la proiectul de decizie
„Cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare socio-economică a comunei Grătiești
pentru perioada 2026-2030”**

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului
<i>Dna Maria Boico, director interimar al Centrului de Tineret</i>
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite
Proiectul de decizie „Cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare socio-economică a comunei Grătiești pentru perioada 2026-2030” are drept scop aprobarea unui instrument de politici publice compatibil cu năzuințele colectivității din comuna Grătiești, identificarea priorităților, obiectivelor și sarcinilor primordiale de dezvoltare socio-economică a satelor Grătiești și Hulboaca, valorificarea eficientă a potențialului local, mobilizarea factorilor de creștere și a resurselor disponibile, precum și asigurarea implementării graduale și sistemice a măsurilor necesare conform planului de acțiuni trasat, corelate cu necesitățile comunității locale.
3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene
-----
4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi
Prin intermediul prezentului proiect de decizie se înaintează spre aprobare Consiliului comunal Grătiești:
1. Se aprobă <i>Strategia de dezvoltare socio-economică a comunei Grătiești pentru perioada 2026-2030</i> , conform anexei nr. 1.
5. Fundamentarea economico-financiară
-----
6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare
Prezentul proiect de decizie este elaborat este elaborat în conformitate cu prevederile art. art. 5-8, 53-56, 117-137 din Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2019, art. 8, art. 14 alin. (2) lit. p) din Legea privind administrația publică locală nr. 436/2006; dispune de avizul comisiei consultative de specialitate.
7. Avizarea și consultarea publică a proiectului
Proiectul de decizie este avizat favorabil de către Comisia activități socio-culturale, turism, culte, drept și disciplină la data de 12.02.2026.
8. Constatările expertizei anticorupție
-----
9. Constatările expertizei de compatibilitate
-----
10. Constatările expertizei juridice
-----
11. Constatările altor expertize

Administrator A.O. „Generația Mea”

Maria BOICO